

SOÚ

Politické důsledky suburbanizace

Analýza případových studií proměn
politického chování a občanské participace
ve vybraných suburbánních lokalitách
Prahy a Brna

Jana Vobecká, Tomáš Kostecký (eds.)

Tuto práci recenzovali:
PhDr. Vladimír Krivý, CSc.
RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.

Tato studie vznikla v rámci projektu „Politické chování v metropolitních oblastech v České republice“ (reg. č. IAA7028406) podpořeného Grantovou agenturou Akademie věd České republiky. Publikace byla vydána za podpory Výzkumného záměru Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., „Sociologická analýza dlouhodobých sociálních procesů v české společnosti v kontextu evropských integračních politik, rozvoje znalostní společnosti, lidského, sociálního a kulturního kapitálu“, č. AV0Z70280505.

Obsah

Abstrakt	7
Abstract	8
Abstrakt	9
1. Úvod (Tomáš Kostecký, Jana Vobecká)	11
2. Představení studovaných lokalit	18
2.1. Jesenice (Jana Vobecká, Josef Bernard, Hana Žáčková)	18
2.1.1. Poloha a demografická situace	18
2.1.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovalých obyvatel	19
2.1.3. Hlavní témata lokální politiky	22
2.1.4. Dílčí závěry	24
2.2. Horoměřice (Jana Vobecká, Soňa Ulrychová)	25
2.2.1. Poloha a demografická situace	25
2.2.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovalých obyvatel	26
2.2.3. Hlavní témata lokální politiky	29
2.2.4. Dílčí závěry	30
2.3. Praha-Březiněves (Jana Vobecká, Iva Kuncová)	31
2.3.1. Poloha a demografická situace	31
2.3.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovalých obyvatel	32
2.3.3. Hlavní témata lokální politiky	33
2.3.4. Dílčí závěry	34
2.4. Praha-Kolovraty (Jana Vobecká, Martin Šimon)	35
2.4.1. Poloha a demografická situace	35
2.4.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovalých obyvatel	36
2.4.3. Hlavní témata lokální politiky	37
2.4.4. Dílčí závěry	39
2.5. Brno-Jehnice (Jana Vobecká, Petr Daněk)	40
2.5.1. Poloha a demografická situace	40
2.5.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovalých obyvatel	41
2.5.3. Dílčí závěry	44

3. Závěr (Tomáš Kostecký, Jana Vobecká)	45
Literatura	51
Příloha 1: Přehled volební účasti v obecních volbách a volbách do PS PČR ve studovaných obcích a vyšších územních celcích	53
Shrnutí	55
Summary	57
Zusammenfassung	59
O autorech	61

Politické důsledky suburbanizace

Analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna

Jana Vobecká, Tomáš Kostecký (eds.)

Abstrakt

Tato studie se zaměřuje na politické důsledky suburbanizace v pěti vybraných lokalitách v okrajových městských částech Prahy (Březiněves, Kolovraty) a Brna (Jehnice) a v obcích v zázemí Prahy (Horněměřice, Jesenice). Je součástí širšího výzkumného projektu, který studuje socioekonomické, demografické a politické změny v suburbánních obcích. V rámci této studie jsou představeny některé politické důsledky suburbanizace, které není možné postihnout kvantitativní analýzou. Jedná se zejména o studium politického chování a občanské participace, zejména s ohledem na participaci nově přistěhovaných obyvatel. Za tímto účelem byly vypracovány případové studie sledující vedle obecných sociodemografických charakteristik obyvatel i politický vývoj, občanskou participaci, politická témata a aktéry. Tyto charakteristiky jsou sledovány retrospektivně od počátku 90. let do období po posledních komunálních volbách v roce 2006. Z provedených případových studií vyplývá, že nová mnohdy masová rezidenční výstavba a příchod nových obyvatel vnesly do místní politiky studovaných lokalit nová témata, ale i nové aktéry. Ve všech sledovaných lokalitách je patrná tendence k posilování vlivu pracicových politických stran a v některých případech i nárůst stranickosti lokálních politických představitelů. V žádné ze sledovaných lokalit ovšem nedošlo k poklesu občanské participace, ať již měřené volební účastí nebo ochotou občanů, včetně novousedlíků, angažovat se v lokální politice.

Klíčová slova

Suburbanizace, politické chování, participace, Česká republika

The Political Impact of Suburbanisation

An Analysis of Case Studies of Changes in Political Behaviour and Civic Participation in Selected Suburban Localities around Prague and Brno

Jana Vobecká, Tomáš Kostecký (eds.)

Abstract

This study examines the political impact of suburbanisation in five selected localities: three suburban neighbourhoods around the City of Prague (Březiněves, Kolovraty) and the City of Brno (Jehnice), and two municipalities on the outskirts of Prague (Horoměřice, Jesenice). This study is part of a larger research project studying the socio-economic, demographic, and political changes in suburban communities. The study also discusses some of the political consequences of suburbanisation that are not captured in quantitative analysis, which specifically means the study of political behaviour and civic participation, especially the participation of people who have newly moved into the neighbourhood. For this purpose, case studies were made to observe not just the general, socio-demographic characteristics of the inhabitants, but also political trends, civic participation, and political issues and actors. These characteristics were monitored retrospectively, from the start of the 1990s up to the most recent communal elections in 2006. The case studies reveal that new residential development (often constructed on a mass scale) and the influx of new inhabitants in a locality have ushered new issues and even new actors into local politics. In all of the localities observed in the studies, there was clear evidence of an increase in the influence of right-wing political parties, and in some cases even growing partisanship in local political representation. However, in none of the localities was a decline in civic participation registered, either in terms of political participation or the willingness of citizens, including new settlers, to become involved in local politics.

Keywords

Suburbanisation, political behaviour, participation, Czech Republic

Die politischen Folgen der Suburbanisierung

Analyse von Fallstudien zu den Veränderungen des politischen Verhaltens und der Partizipation in ausgewählten suburbanen Standorten Prags und Brünns

Jana Vobecká, Tomáš Kostelecký (eds.)

Abstrakt

Diese Studie befasst sich mit den politischen Folgen der Suburbanisierung an fünf ausgewählten Standorten am Stadtrand von Prag (Stadtteile Březiněves und Kolovraty) und Brunn (Jehnice) sowie im Einzugsbereich Prags (Gemeinden Horoměřice und Jesenice). Sie ist Bestandteil eines größeren Forschungsprojekts zu den sozio-ökonomischen, demographischen und politischen Veränderungen in suburbanen Gemeinden. Im Rahmen dieser Studie werden bestimmte politische Folgen der Suburbanisierung vorgestellt, die durch die quantitative Analyse nicht erfasst werden können. Es handelt sich insbesondere um die Untersuchung des politischen Verhaltens und der Partizipation zugezogener Neubürger. Hierzu wurden Fallstudien erarbeitet, die neben den allgemeinen soziodemographischen Indikatoren auch die Entwicklung, Partizipation, Themen und Akteure im Bereich der Politik beobachten. Die Untersuchung betrifft den Zeitraum vom Anfang der 90. Jahre bis zu den letzten Kommunalwahlen im Jahr 2006. Aus den Fallstudien geht hervor, dass der oftmals massive Wohnungsbau und Zuzug von Neubürgern neue Themen und auch neue Akteure in die Kommunalpolitik der untersuchten Standorte brachte. An allen beobachteten Standorten zeigte sich eine Tendenz der Stärkung des Einflusses konservativer Parteien und in bestimmten Fällen auch eine höhere Parteizugehörigkeit unter den Kommunalpolitikern. In keinem Falle kam es jedoch zu einem Rückgang der Partizipation, sowohl was die Wahlbeteiligung betrifft, als auch die Bereitschaft der Einwohner einschließlich der Neubürger, sich in der Lokalpolitik zu engagieren.

Schlüsselwörter

Suburbanisierung, politisches Verhalten, Partizipation, Tschechische Republik

1. Úvod

Tomáš Kostecký, Jana Vobecká

Studium měst bylo po desetiletí jedním z hlavních zájmů sociálních věd. Proces urbanizace, který byl dokumentován ve všech částech světa bez ohledu na kulturní, náboženské nebo politické rozdíly mezi zeměmi, vedl ovšem v posledních stoletích nejen k historicky bezprecedentnímu nárůstu podílu městské populace na celkovém počtu obyvatel. Rychlá urbanizace zvětšila roli měst v prakticky všech sférách života společnosti, protože urbanizace „neznamená jen nárůst absolutního počtu a relativního podílu lidí žijících ve městech, ale je to sociální proces, který ovlivňuje celou organizaci společnosti, mění způsob života a vztahy mezi lidmi“ [Musil 1967: 9]. Právě díky komplexitě změn, které urbanizace přinesla, se města stala předmětem zájmu sociálních vědců nejrůznějších oborů – demografů, geografů, sociologů, antropologů, ekonomů, psychologů.

Po dlouhé období byla urbanizace v zásadě jednosměrným procesem. Rychlá industrializace a pokračující technologický vývoj přitahoval do rychle rostoucích měst obyvatelstvo z venkova. Tento proces ovšem nemohl pokračovat donekonečna, už jenom proto, že prostorová koncentrace obyvatel má svoje nepřekročitelné fyzické limity. Časem se proto absolutní i relativní nárůst počtu obyvatel ve městech začal postupně snižovat, až se nakonec migrační toky v nejvyspělejších zemích obrátily úplně – města, zvláště ta největší, začala ztrácet obyvatele. Z různých důvodů se někteří lidé, kteří dříve bydleli ve městech, začali stěhovat mimo hranice měst, ne ovšem zpátky do vesnic, odkud přišli jejich předkové, ale do příměstských rezidenčních komunit nově budovaných v zázemí měst. Migrace většinou bohatších rodin z centrálních částí měst do příměstských oblastí byla umožněna rychlým růstem automobilismu podpořeného masivními veřejnými investicemi do dopravní infrastruktury. Suburbanizace začala v nejvyspělejších a nejvíce urbanizovaných zemích již brzy po druhé světové válce. Ve Spojených státech převýšil počet obyvatel žijících v příměstských oblastech obyvatelstvo jádrových měst již na počátku šedesátých let [Putnam 2000]. Později, zejména v sedmdesátých a osmdesátých letech, se suburbanizace stala nejvýznamnějším rysem vývoje měst v celém vyspělém světě [van den Berg et al. 1982]. Suburbanizace má pro města několik významných důsledků: oddělení místa bydliště od místa pracoviště, rozšiřování plochy měst a jejich předměstí, zvýšení intenzity individuální automobilové dopravy v metropolích, růst prostorové segregace různých sociálních skupin, fiskální problémy centrálních měst, administrativně-správní fragmentaci metropolitních oblastí... Souběžně se suburbanizací a do jisté míry ve vzájemném vztahu k ní se rozběhl proces deindustrializace měst. Deindustrializace, která byla obecným ekonomickým trendem druhé poloviny dvacátého století zvláště v nejvyspělejších zemích, měla také významný vliv na města. Snižování podílu průmyslu na ekonomice měst a prudký růst sektoru služeb nezměnil pouze sociální strukturu obyvatel měst, ale významně ovlivnil i využití ploch ve městě, krajinu a priority lokálních politických elit [Sellers 2002]. V posledních dekádách dvacátého století začala intenzivně ovlivňovat tvář měst a metropolitních oblastí globalizace. Rostoucí vzájemná propojenost národních států, méně bariér celosvětovému obchodu a zvětšující se mobilita kapitálu ovlivňuje rozvoj měst a vystavuje města vlivu řady faktorů,

kteřé jsou mimo kontrolu místních obyvatel [Sassen 1991]. Poněkud paradoxně se ukázalo, že globalizace má velmi lokální efekty – vnitřní polarizace měst, ostré rozdíly mezi bohatými rezidenčními oblastmi obývanými úspěšnými aktéry globální ekonomiky a chudými čtvrtěmi ekonomicky neúspěšných a marginalizovaných obyvatel jsou nejčastěji citovanými rysy soudobých metropolí [Marcuse, van Kempen 2000].

Vývoj měst ve střední a východní Evropě byl v tomto ohledu do značné míry specifický, protože se od konce čtyřicátých do konce devadesátých let nacházely v zemích ovládaných komunistickými režimy. Ačkoliv některé z výše popsaných procesů byly univerzální a nezáležely na politickém a ekonomickém charakteru společnosti (například samotný proces urbanizace), jiné – jako suburbanizace, vliv globalizace na města nebo sociálně prostorová segregace – byly do značné míry potlačeny komunistickým ekonomickým a plánovacím systémem [Musil 1980; Musil, Ryšavý 1983]. Zhroucení komunistických režimů tak představovalo významnou změnu ve vývoji metropolitních oblastí v regionu [Musil 1993]. Za změnou politického režimu rychle následovala ekonomická a sociální transformace. Největší vliv na vývoj měst měly decentralizace, přesunutí kompetencí ze státu na obce a soukromé subjekty, masová privatizace ekonomiky včetně velké části bytového fondu, restituce většiny bytového fondu ve vnitřních částech měst do rukou bývalých vlastníků a jejich potomků a liberalizace většiny cen [Sýkora 2001]. Návrat České republiky zpět do „západního sociálního a ekonomického světa“ umožnil rozvoj procesů, jejichž přirozený vývoj byl v době komunismu poněkud přibrzděn. Dlouhodobě pozorovaný migrační proud z venkova do měst poměrně rychle obrátil svůj směr. Čermák [2001] upozorňuje, že už od poloviny devadesátých let začínají centrální části metropolitních oblastí ztrácet obyvatelstvo ve prospěch svého zázemí. Ačkoliv je rozsah suburbanizace i míra sociálně prostorové diferenciaci v metropolích post-komunistické střední Evropy rozsahem dosud menší, než je tomu obvykle ve většině metropolitních oblastí v západní Evropě a Severní Americe, historicky vzniklé rozdíly se rychle smazávají [Hoffman-Martinoť, Sellers 2005]. Sociálně prostorová diferenciaci se již zřetelně projevuje ve sféře bydlení [Sýkora 1999b; Ouředníček, 2002, 2003], vzdělání [Ouředníček, Sýkora 2002] a ekonomické aktivity obyvatel [Sýkora 1999a; Kostelecký, Čermák 2004].

Většina aspektů současného vývoje postkomunistických měst byla obsáhle studována. Existuje ovšem jedna oblast, která dosud nepřitáhla příliš mnoho pozornosti – to jsou změny politického chování, které jsou v přímém vztahu k polarizaci mezi městy, uvnitř měst a mezi centrálními městy a příměstskými oblastmi. Na Západě přitahoval vztah mezi vývojem měst a politickým chováním jeho obyvatel hodně pozornosti. O globalizaci se soudí, že je hlavní příčinou toho, proč se ve městech objevuje „nová politická kultura“ [Clark 2000]. Svět je ekonomicky propojený víc, než byl kdykoliv dříve. V důsledku toho jsou lokální ekonomiky citlivější na působení globálních vlivů. Pozornost lokálních politiků, kteří jsou nositeli nové politické kultury, se proto zaměřuje především na zachování nebo zlepšení konkurenceschopnosti města v globální ekonomické soutěži. Typický „nový lokální politik“ tak chápe svoji funkci spíše jako výkon ekonomického manažera města, než jako reprezentanta zájmů konkrétních skupin voličů. Suburbanizace je zase považována za jeden z klíčových faktorů ovlivňujících všeobecný pokles míry občanskosti v chování populace, který je dokumentován řadou autorů v USA. Za její hlavní příčinu je považován větší individualismus obyvatel suburbánních oblastí a také menší množství času, které lidé tráví v místě svého bydliště kvůli tomu, že musí z velkých vzdáleností dojíždět za prací do centrálních částí měst [Putnam 2000]. Skutečnost, že mnoho lidí bydlí v příměstských rezidenčních komunitách, je zpravidla považována za příčinu transformace politické identifikace a chování. Ačkoliv všechny příčiny změn v oblasti politického chování nejsou plně identifikovány, je zřejmé, že některé z nich mají souvislost s tím, že lidé žijí v jiném teritoriálním kontextu, než tomu

bývalo dříve. Pokles podpory tradičním levicovým politickým programům zdůrazňujícím solidaritu, kolektivismus a přerozdělování se často dává do souvislosti se zvětšujícím se počtem příslušníků středních a vyšších společenských vrstev, kteří se přestěhováním do prostorově separovaných suburbánních oblastí z velké části vyhnou přímému kontaktu s chudými a sociálně problémovými lidmi, a tím ztrácejí zájem o jejich problémy [Hoffman-Martinot, Sellers 2005].

Proces sociálně-prostorové segregace, pozorovaný jak v amerických, tak velkých evropských městech, má velký vliv na lokální politiku. V lokální politice roste význam asociací vlastníků domů, kteří jsou zvláště aktivní na předměstích a v zázemích velkých měst, stejně jako organizací různých etnik, které vyvíjejí politickou aktivitu v centrálních částech velkých měst [Sellers 1999, 2002]. Je dokumentováno, že suburbanizace zvláště ovlivnila politické chování obyvatel příměstských oblastí, protože ty jsou zpravidla sociálně segregovány od centrálních měst, jsou stále častěji odděleny i administrativně, neboť jde většinou o samostatné obce. Zvláště v americkém kontextu, kde jsou obyvatelé příměstských rezidenčních obcí většinou sociálně relativně homogenní, byla pozorována změna v charakteru lokálně politických konfliktů – ty, které bývaly tradičně řešeny v rámci komunální politiky, tedy „uvnitř města“, se transformovaly na konflikty mezi samostatnými obcemi a jejich politickými reprezentacemi [Oliver 2001]. V Evropě nebyl poslední zmíněný rys tak významný, protože suburbanizace většinou neměla charakter výstavby nových rezidenčních čtvrtí „na zelené louce“, ale častěji spočívala v průniku nového suburbánního obyvatelstva do tradičního venkovského osídlení obklopujícího velká města, takže nová suburbia měla méně homogenní sociální složení.

V České republice nebylo dosud politickým aspektům suburbanizace věnováno příliš mnoho pozornosti. Částečně proto, že suburbanizace je novým jevem a má dosud omezený rozsah, a částečně proto, že ostatní aspekty suburbanizace (environmentální, urbanistické, dopravní, sociální...) byly více viditelné. Členové oddělení Lokální a regionální studia Sociologického ústavu AV ČR nicméně od roku 2004 participují na mezinárodním projektu International Metropolitan Observatory, který se právě na politické důsledky sociálně prostorových změn v metropolitních oblastech a speciálně na důsledky suburbanizace zaměřuje. Doposud publikované práce [Kostecký, Čermák 2004; Kostecký 2005] byly založeny na analýzách agregátních dat popisujících socioekonomické, demografické a politické změny v suburbánních obcích¹ obklopujících čtyři největší česká města (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň). Výsledky analýz situace v České republice byly následně srovnávány s výsledky analýz prováděných stejnou metodologií partnerskými organizacemi v ostatních zemích, které se účastní projektu² [Hoffmann-Martinot, Sellers 2005]. Především možnost mezinárodní komparace výsledků přinesla několik významných poznatků. Předně se ukázalo, že suburbanizace v českém prostředí nevede automaticky k rostoucímu nezájmu o politiku projevujícímu se snižováním volební účasti ani v komunálních ani v parlamentních volbách, jako to bylo zaznamenáno ve většině jiných zemí [Kostecký, Čermák 2004; Kostecký 2005]. Vysvětlení spočívá pravděpodobně v tom, že suburbanizace v České republice v praxi dosud znamenala příliv nových, vzdělanějších a bohatších, obyvatel do obcí, jejichž obyvatelstvo původně nestálo příliš vysoko v sociální hierarchii. Proto se u obcí, kam se přistěhoval větší počet nových obyvatel, sociální heterogenita spíše zvýšila. Odpadl tak v zahraničí nejčastěji udávaný důvod pro snižující se účast ve volbách – rostoucí sociální homogenita suburbánních obcí. Naopak bylo re-

1 V těchto pracích šlo výhradně o analýzu změn v administrativně samostatných obcích.

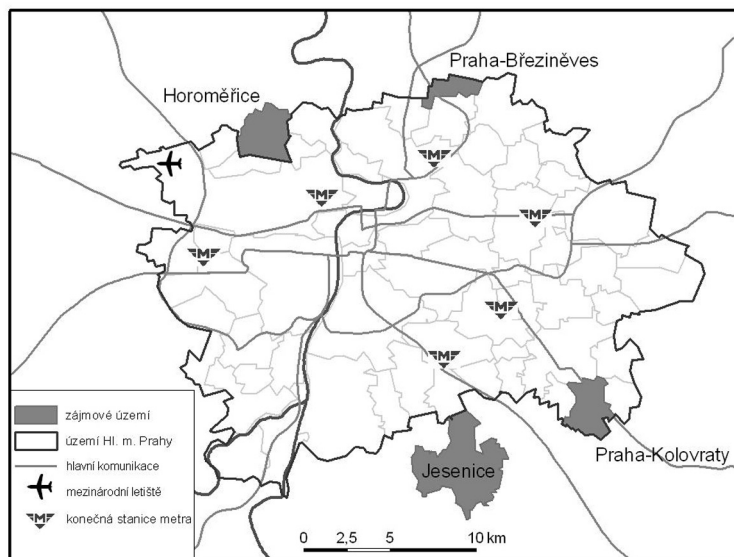
2 Od roku 2003 se projektu zúčastnily výzkumné týmy z USA, Kanady, Jihoafrické republiky, Francie, Velké Británie, Německa, Švýcarska, Nizozemska, Norska, Švédska, Španělska, Polska, Maďarska a České republiky. Od roku 2005 jsou do projektu zapojeny i týmy z Japonska a Brazílie.

lativně překvapující, že ve všech zúčastněných zemích byla shodně míra participace ve volbách významně ovlivněna velikostí obce – všude platilo, že volební účast je v průměru tím větší, čím menší je populační velikost obce. Pokud byl kontrolován vliv ostatních faktorů, účast v komunálních i parlamentních volbách se ve všech zkoumaných zemích zvyšovala s rostoucí úrovní vzdělání obyvatel obce. V českém kontextu také platilo, že účast roste se zvětšující se religiozitou obyvatel, což je faktor, který většinou nehrál v ostatních zemích žádnou roli.

Pokud jde o souvislosti různých charakteristik suburbánních obcí s politickou orientací jejich obyvatel měřenou jejich preferencemi konkrétních politických stran či nezávislých kandidátů ve volbách, byly výsledky z České republiky ve většině sledovaných parametrů podobné výsledkům v ostatních zemích. Čím více žije v obci voličů s vysokým vzděláním, tím větší bývají volební zisky pravicových stran. Podpora pravicových stran roste s vyšší příjmů obyvatel obce a zvětšujícím se podílem samostatně výdělečně činných. Všechny jmenované souvislosti se během sledovaného období 1990–2004 postupně zesilovaly – stranické preference vyjádřené ve volbách tak byly stále více a více závislé na socioekonomických charakteristikách obyvatel obce. Na rozdíl od situace v ostatních zemích však v českých suburbánních obcích neexistuje pozitivní statistická souvislost mezi podílem lidí, kteří jsou vlastníci rodinného domu, a preferencí pravicových stran. To je samozřejmě z velké části důsledkem toho, že zdaleka ne všichni majitelé rodinných domů žijící v příměstských obcích v České republice mají zároveň sociální a ekonomický status, který by odpovídal dnešní tržní hodnotě jejich majetku. Mnoho „starousedlíků“ žijících v rodinných domech v zázemí velkých českých měst po roce 1989 sice objektivně výrazně zbohatlo, protože se razantně zvýšila hodnota jejich nemovitostí, ale jejich vzdělání se nijak nezměnilo, stejně jako příjmy, které se mohly dokonce v průběhu sledovaného období snížit. Nakonec je třeba říci, že obecně bylo jednodušší hledat statistické souvislosti mezi charakteristikami obyvatel a jejich volebním chováním u parlamentních voleb než u voleb komunálních. U komunálních voleb byla mnohem častěji zaznamenána účast různých typů nezávislých kandidátů a jejich sdružení, u nichž není možné na základě agregátních statistických dat pocházejících z výsledků voleb určit jejich politickou orientaci.

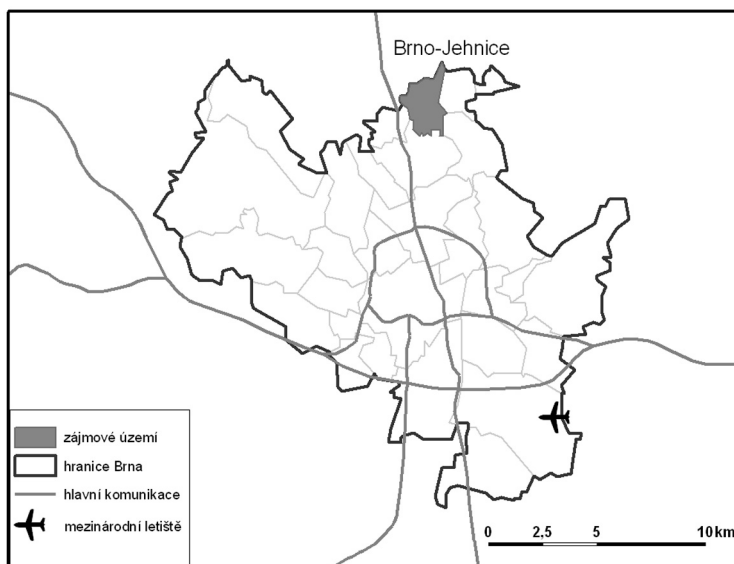
Protože bylo zřejmé, že některé informace o možných politických důsledcích suburbanizace nelze zjistit analýzou existujících agregátních statistických dat, rozhodli jsme se naše předchozí analýzy doplnit několika případovými studii, jejichž výsledky předkládáme touto cestou. Případové studie se zaměřily na studium politického chování a občanské participace, zejména s ohledem na participaci nově přistěhovalých, v pěti vybraných lokalitách v okrajových městských částech Prahy a Brna a v obcích v zázemí Prahy. Konkrétně šlo o Jesenici a Horoměřice v zázemí Prahy a městské části Praha-Březiněves, Praha-Kolovraty a Brno-Jehnice.

Obrázek 1. Lokalizace studovaných městských částí Praha-Březiněves, Praha-Kolovraty a obcí Horoměřice a Jesenice

Zdroj: Martin Šimon.

Obrázek 2. Lokalizace studované městské části Brno-Jehnice

Zdroj: Martin Šimon.

Lokality nebyly vybrány náhodně. Pro všechny bylo společné to, že v nich došlo v posledním desetiletí k výstavbě nových rezidenčních domů nebo dokonce celých čtvrtí a velmi výrazně se tam zvýšil počet obyvatel. Zároveň jsme ovšem volili lokality tak, aby mezi nimi byly zastoupeny různé typy. Dvě z pěti lokalit jsou samostatné suburbánní obce, které jsou administrativě mimo území města, tři mají statut městských částí, které jsou sice morfologicky samostatné sídelní celky prostorově oddělené od kompaktních centrálních částí města, ale administrativně jsou jejich součástí. Alespoň jedna z případových studií byla provedena mimo metropolitní oblast Prahy. Lokality se liší také podílem „původního“ a přistěhovalého obyvatelstva. Kupříkladu v Jesenicích mají nově příchozí už početní převahu, zatímco například v Horoměřicích je jejich podíl ještě relativně malý. Lokality se také liší samotnou početní velikostí, zahrnují velmi malé obce (Březiněves) i poměrně velké (Jesenice). Jesenice je obcí, jejíž sídelní struktura je roztržštěná, protože zahrnuje čtyři prostorově oddělená sídla, Horoměřice jsou příkladem urbanisticky kompaktní obce. Březiněves je jednou z nejmenších pražských městských částí, jejíž počet obyvatel dosud rostl jen zvolna, ale výhledově se zde počítá s velmi intenzivní výstavbou. Kolovraty jsou rychle se rozvíjející městskou částí Prahy se stabilní politickou reprezentací. Brno–Jehnice pak jsou jednou z prvních brněnských městských částí, kde v 90. letech začala rezidenční suburbanizace.

Pracovní kapacity i omezené finanční možnosti samozřejmě neumožňovaly provést případové studie v takovém počtu, aby bylo možno jejich výsledky zevšeobecňovat v tradičním statistickém slova smyslu. Výsledky nicméně poslouží nejen k „dokreslení“ obrazu, který vznikl analýzou agregátních dat a který byl detailně popsán v dřívějších publikacích [Kostelecký, Čermák 2004; Kostelecký 2005]. Na těchto konkrétních případech se budeme snažit odpovědět na tři obecnější otázky, na něž není možné hledat odpověď pouze na základě znalosti agregátních dat popisující obyvatelstvo lokalit a výsledky voleb.

Naše otázky budou tři:

- (1) Vnáší suburbanizace do lokální politiky nová témata?
- (2) Přivádí suburbanizace nové aktéry do komunální politiky?
- (3) Je komunální politika v suburbánních oblastech spíše záležitostí nestraníků a nezávislých, jako je tomu běžně v obcích této velikosti, nebo se v nich projevuje větší stranickost lokální politiky, jako je tomu ve městech?

Všechny případové studie měly stejné rámcové zadání s definovanými cíly. Tím bylo zmapování politické situace v obci, její vývoj a aktéři. Ve všech případech došlo k osobní návštěvě dané lokality, bylo provedeno několik rozhovorů s klíčovými představiteli obce, nejlépe se starostou nebo se zastupiteli, byla provedena analýza místního tisku a na základě studia dokumentů zmapována činnost místních neziskových organizací. Zvláštní pozornost byla ve výzkumu věnována aktivitám nově přistěhovalých obyvatel, tedy jejich zapojení v politickém životě, ale i v místních spolcích a podobně. V Jesenicích a v Horoměřicích byly případové studie vypracovány dvakrát za sebou s dvouletým časovým odstupem, v roce 2004 a 2006. To umožnilo zachytit reálně politickou situaci a témata lokální politiky po volbách v roce 2002 a pak v období komunálních voleb v roce 2006. Pro městské části Praha–Březiněves a Praha–Kolovraty byly případové studie provedeny těsně před a po komunálních volbách v roce 2006 tak, aby byla zachycena předvolební kampaň, volební výsledky a povolební vyjednávání. V Brně–Jehnicích byl výzkum proveden v roce 2005. Materiály z případových studií byly doplněny zdroji z internetových stránek obcí a ze statistického úřadu (zejména volební data a populační vývoj).

Závěrem úvodní části uvádíme ještě terminologické poznámky. V textu budeme používat termín novousedlík jako označení pro nově přistěhovalé obyvatele lokalit. Za nově přistěhovalé jsou považováni v této studii ti obyvatelé, kteří se přistěhovali do nově stavěných bytů a domů po roce 1997, kdy téměř ve všech sledovaných lokalitách začala výstavba obytných zón „na zelené louce“. Výjimkou jsou v tomto směru Jehnice, kde tato výstavba začala již v roce 1994. Starousedlíci jsou pak ti občané, kteří v obci žili již předtím. Další poznámka se týká užívání termínu lokalita. Vzhledem k tomu, že do výzkumu byly zahrnuty jak obce, tak městské části, mluvíme-li o nich souhrnně, nazýváme je lokality. Je to proto, abychom pokaždé nemuseli vypisovat obce a městské části. Konečně je třeba upozornit, že termín suburbánní používáme v tomto textu ve smyslu „ležící mimo kompaktní město“ a nikoliv ve smyslu „ležící mimo administrativní hranice města“. Termín „suburbánní“ tak vztahujeme i k městským částem, které byly až do 70. let samostatné obce, i po sloučení s Prahou, resp. Brnem zůstaly prostorově oddělené od centrálních částí měst, a které se svým charakterem podobají spíše příměstským obcím než ostatním městským částem.

V následující kapitole budou představeny jednotlivé lokality: jejich poloha a populační vývoj, vývoj politické situace od 90. let a aktéři místní politiky, hlavní témata lokální politiky a jejich změna v čase a místní občanské aktivity a spolky. V další kapitole se pokusíme o obecnější pojmenování etap lokálního vládnutí, kterými procházejí obce či městské části v suburbánních oblastech. V závěru se budeme snažit odpovědět na otázky, které jsme si položili, ve světle konkrétních situací v jednotlivých lokalitách.

2. Představení studovaných lokalit

2.1. Jesenice

Jana Vobecká, Josef Bernard, Hana Žáčková

2.1.1. Poloha a demografická situace

Obec Jesenice se nachází 2 kilometry jižně od hranice Prahy. Svou blízkostí k hlavnímu městu a dobrou dopravní dostupností se stala jednou z nejrychleji se rozrůstajících obcí v pražském zázemí. Obec Jesenice je tvořena čtyřmi částmi, z nichž ta největší je vlastní Jesenice a další tři jsou Horní Jirčany, Osnice a Zdiměřice. Jsou od ní prostorově odděleny (viz obrázek 3). Přibližně od roku 1997 se v obci intenzivně stavějí nové domy. Jestliže v roce 1991 bylo v obci 678 bytů, v roce 1998 to bylo 874, v roce 2002 již 1043 a v roce 2005 pak 1588 [Puldová 2006]. Nové byty se většinou nacházejí v rodinných domech, které se stavějí s odlišnou intenzitou kolem všech částí Jesenice. Tvoří většinou enklávy domů a ulic bez další občanské vybavenosti a nezdělaná stojí izolovaně bez přímé fyzické návaznosti na stávající zástavbu (viz obrázek 4). Vyrůstají na pozemcích odprodaných soukromými vlastníky, většinou jesenickými starousedlíky. Obec téměř žádné pozemky v obci nevládní.

Obrázek 3. Jesenice a její další části Horní Jirčany, Osnice a Zdiměřice

Zdroj: www.atlas.cz (ze dne 19. 6. 2007).

Poznámka: Z obrázku je patrné prostorové oddělení jednotlivých částí obce. Přerušovanou čarou je naznačena plánovaná trasa dálnice.

Obrázek 4. Nová rezidenční výstavba v Horních Jirčanech

Zdroj: www.oujesenice.cz (ze dne 26. 10. 2007).

Spolu s rychlou výstavbou od konce 90. let rostl také počet obyvatel Jesenice. Od roku 1991 se počet obyvatel zvýšil téměř na trojnásobek, z 1570 obyvatel v roce 1991 vzrostl na 4272 v roce 2006. Z hlediska věkové struktury roste nejrychleji počet obyvatel v produktivním věku, podobným tempem roste také počet dětí v populaci. Vzhledem k tomu, že nově přichází obyvatelé mají většinou středoškolské a vyšší vzdělání, celkovým efektem je růst vzdělanostní úrovně obyvatel obce. Podíl vysokoškoláků v obci se mezi sčítáními 1991 a 2001 více než zdvojnásobil z 6 a 14 %.³

Obec má dobrou základní občanskou vybavenost, některé části starší zástavby však ještě stále nejsou připojeny ke kanalizaci.

V Jesenici je možné pozorovat rezidenční segregaci, rozdíly ve vzdělanostní struktuře a tím pádem pravděpodobně také v příjmové hladině mezi novousedlíky a starousedlíky. Dále v textu se zaměříme na to, zda se tyto rozdíly projeví v komunální politice, a to jak z hlediska jejich aktérů, tak nastolených témat.

2.1.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovaných obyvatel

Zastupitelstvo obce⁴ Jesenice má 17 členů. Od počátku 90. let došlo již dvakrát ke zvýšení jejich počtu v důsledku růstu počtu obyvatel. Před volbami v roce 1998 bylo v zastupitelstvu 11 křesel a mezi lety 1998 a 2006 pak 15 křesel.⁵

Složení zastupitelstva obce bylo až do roku 2002 relativně stálé. V roce 1994 získala většinu křesel v jedenáctičlenném zastupitelstvu kandidátka ODS a z jejího středu byl také zvolen starosta. V roce 1998 získala podobná kandidátka v čele se starostou 13 z 15 křesel v zastupitelstvu (tentokrát pod hlavičkou Unie svobody a nezávislí kandidáti). V roce 2002 ovšem došlo ke změně. Na scéně se objevila silná opoziční kandidátka tvořená téměř výhradně novousedlíky. Pod jménem Nezávislí pak získala celkem 7 z 15 křesel v zastupitelstvu. Takto vysoký zisk mandátů byl pro samotné členy Nezávislých překvapivý. Záhy se k Nezávislým přidal jeden zastupitel z opozičního tábora, a tak získali v zastupitelstvu většinu. Problém nastal při hledání nového starosty, jelikož nikdo ze zvolených Nezávislých se nechtěl věnovat rozvoji obce na plný úvazek na úkor svého zaměstnání. Do čela obce byl tedy opět zvolen starosta z předchozího volebního období. Nezávislí ovšem obsadili většinu v obecní radě, bez jejíhož souhlasu nemohl starosta učinit prakticky žádná rozhodnutí. V průběhu volebního období se relativně vyhrocená povolební situace zklidnila a původně zneprátení radní nakonec spolupracovali. V roce 2004 nahradil stávajícího starostu zastupitel Nezávislých z řad novousedlíků. Do voleb 2006 šli zástupci dosavadního vedení radnice společně pod hlavičkou ODS a nezávislí kandidáti. Na této

3 Základní demografické charakteristiky za všechny studované lokality jsou uvedeny v tabulce 6 na straně 47.

4 Komunální volby jsou v České republice upraveny Zákonem č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí. Voliči volí členy zastupitelstva, zastupitelstvo volí starostu a obecní radu. Ve volbách je použit systém poměrného zastoupení. Voliči volí volební strany, kterými mohou být politické strany, politická hnutí, jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Pokud volič označí kandidátku volební strany, dostanou jeho hlas všichni kandidáti na této kandidátce. Kromě volební strany mohou voliči dávat své hlasy i individuálním kandidátům na kandidátce jednotlivých volebních stran nebo oba přístupy kombinovat.

5 Počet členů zastupitelstva se stanovuje podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Stávající zastupitelstvo obce může rozhodnout o změně počtu členů zastupitelstva podle počtu obyvatel obce k 1. lednu roku, v němž se konají obecní volby.

kandidátce se tedy objevili společně kandidáti z dříve opozičních stran. Přibližně půl roku před volbami se v obci registrovalo nové politické uskupení, sdružení *Naše obce*. Jeho kandidátka vznikla z občanského sdružení *Naše obce*, které se konstitovalo na počátku roku 2006 v souvislosti se schvalováním změny územního plánu. Sdružení ostře kritizovalo fungování dosavadního zastupitelstva (zejména neprůhlednost některých aktivit, neefektivní financování a nekoncepčnost výstavby). Nové politické uskupení se skládalo z osob, které neměly předchozí zkušenost s prací v komunální politice a rekrutovaly se jak z řad staro-, tak novousedlíků. Předvolební kampaň byla vedena dosti konfrontačně až agresivně. Nakonec z kampaně vyšlo vítězně sdružení *Naše obce* se ziskem 10 mandátů.

Výsledek voleb se pro obě kandidující strany ukázal jako překvapivý. Vstup bývalých zastupitelů do ODS byl považován za krok, který měl zajistit velkou podporu voličů, především nově přistěhovaných.⁶ Tento předpoklad však nevyšel. Ukázalo se, že jeseničtí voliči na lokální úrovni nehlasují nutně podle stejného stranického klíče jako na národní úrovni. Zároveň se ukázalo, že ve volbách v roce 2006 se žádná ze stran neprofilovala jednoznačně jako strana novo- nebo starousedlíků. Na kandidátkách obou soupeřících stran byly společně jak starousedlíci, tak nově přistěhovaní. Z volebních výsledků bohužel nejde zjistit, podle jakého klíče občané volili své zástupce. Do zastupitelstva se však dostali jak starousedlíci, tak novousedlíci.

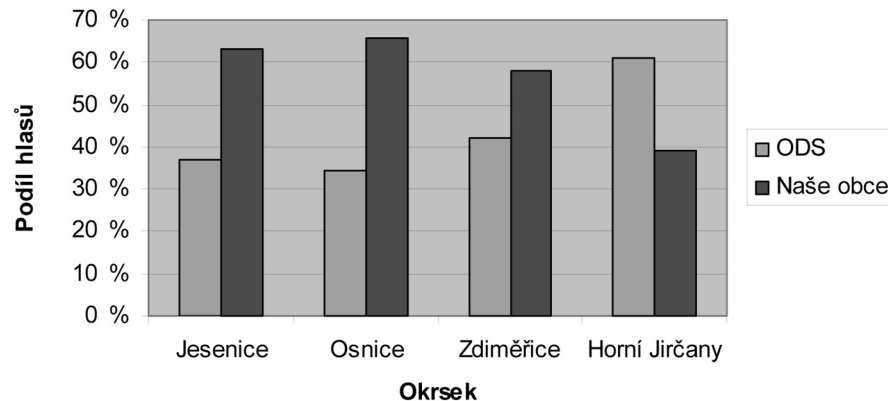
V obecních volbách 2006 se dále ukázalo, že v různých místních částech obce Jesenice skórovaly soupeřící strany v nestejném poměru. Zatímco v částech Jesenice, Zdiměřice a Osnice získali jasnou převahu kandidáti sdružení *Naše obce* s přibližně 60 %, v Horních Jirčanech tomu bylo úplně naopak. Tam zvítězila ODS a Nezávislí se ziskem 61 % hlasů a s volební účastí přibližně o 10 % vyšší než u ostatních tří částí. Rozhodujícím prvkem zde pravděpodobně byla někdejší politická aktivita jednoho z novousedlíků, kandidujícího za ODS.⁷ Na kandidátku *Našich obcí* se nepodařilo sehnat osobnost z Horních Jirčan, která by voliče podobným způsobem přitáhla. Obdobný případ, kdy je volba skutečně tažena osobností pocházející z příslušné části obce, ukazuje i Osnice, odkud naopak pochází později zvolený starosta a kde se projevila nejvyšší podpora sdružení *Naše obce*.

Do obecní rady byli zvoleni v roce 2006 pouze kandidáti sdružení *Naše obce*. Bezprostředně po volbách, kdy jsme mohli situaci pozorovat, nebyla vzájemná spolupráce stran navázána zejména vzhledem k vzájemným osobním výpadům v předvolebním období. Pozice starosty a dvou místostarostů obsadili starousedlíci, dva další radní jsou ovšem novousedlíci. Zkušenost z minulých voleb, že ačkoli novousedlíci obsadí místa v zastupitelstvu, jejich slabinou je pokrytí klíčových pozic, se po volbách 2006 tedy úplně nepotvrzuje. Mezi radními jsou i lidé, kteří v obci žijí poměrně krátkou dobu (4 roky).

⁶ V parlamentních volbách v roce 2006 v Jesenici zvítězila ODS drtivou většinou 65 % hlasů (následující ČSSD získala 16 % hlasů).

⁷ Jeho aktivita se váže ke kauze výstavby masokombinátu LEKO. Tato kauza byla jedním ze spouštěcích mechanismů vzniku opoziční kandidátky před volbami v roce 2002. Tehdejší zastupitelstvo schválilo rozšíření závodu na území, které bylo podle územního plánu určeno k bytové výstavbě. Zmíněný zastupitel se ve zmíněné kauze postavil proti výstavbě masokombinátu.

Obrázek 5. Výsledky komunálních voleb v jednotlivých okrscích obce Jesenice v roce 2006

Zdroj: www.volby.cz (ze dne 17. 7. 2007).

Tabulka 1. Rozložení mandátů mezi kandidující strany a volební účast v komunálních volbách 1990–2006, obec Jesenice

1990	1994	1998	2002	2006
Podíl hlasů pro ⁽¹⁾ :	Počet mandátů pro:	Počet mandátů pro:	Počet mandátů pro:	Počet mandátů pro:
OF	57,1 * ODS	7 * Sdr. US a NK	13 * Sdr. US a NK	8 ODS
KSČ	15,1 DŽJ	2 SŽJ	1 Nezávislí	7 * Naše obce
NárSoc	4,6 Sdr. LSNS, ČMAS a NK	2 NK	1 NK_LP	0
Hnutí JZD	16,0 NK	0		
NK	7,3			
Volební účast v %	77,8	65,1	48,7	59,2
				57,5

Zdroj: ČSÚ, www.volby.cz (ze dne 12. 7. 2007).

(1): Údaje o počtech mandátů pro jednotlivé strany pro volby v roce 1990 nebyly autorům k dispozici.

Poznámka 1: * znamená, že kandidát té strany se stal starostou.

Poznámka 2: OF: Občanské fórum, NárSoc: Národně sociální strana, Hnutí JZD: Hnutí Jednotných zemědělských družstev, NK: Nezávislí kandidáti, DŽJ: Sdružení Důchodci za životní jistoty, US: Unie svobody, SŽJ: Strana za životní jistoty, NK-LP: Nezávislí kandidáti-Luděk Pavel.

2.1.3. Hlavní témata lokální politiky

Hlavní témata lokální politiky obvykle nejjasněji krystalizují v předvolebním období, kdy strany obhajující svůj mandát z předchozího volebního období bilancují své předchozí kroky a všechny strany představují své priority. V předvolebním období také do debaty více než kdy jindy vstupují občané. Komunální volby v Jesenici v roce 2002 a 2006 se vyznačovaly značně konfrontačním průběhem, kdy nová politická uskupení přinesla do lokální politiky nová témata.

Impulesem k utvoření nových politických uskupení se jak v roce 2002, tak v roce 2006 stala debata nad koncepcí rozvoje obce a nad zásahy do územního plánu. V obou volebních obdobích nová opoziční uskupení složená z lidí bez předchozí zkušenosti s komunální politikou získala v zastupitelstvu většinu. Další diskutovaná témata již byla v obou obdobích poněkud odlišná.

Zde shrneme tato témata a obecně charakter předvolební situace v roce 2002 a 2006 v Jesenici.

V roce 2002:

- **Z iniciativy novousedlíků vzniklo nové politické uskupení Nezávislí v reakci na některá konkrétní rozhodnutí dosavadního vedení obce.** Všechny konfliktní kauzy se týkaly nově zastavěných oblastí. Velmi rychlá výstavba s sebou přinesla řadu nekoncepčních kroků, které se někdy pohybovaly na hranici legálnosti (výstavba v rozporu s územním plánem, nedofinancování obecní infrastruktury). Novousedlíci byli ochotni investovat energii do snahy bránit se takovým krokům obecního zastupitelstva, které je poškozují. Přitom využívali svou kvalifikaci a sociální kapitál, kterým značně převyšovali starousedlíky.
- **Politická aktivita novousedlíků byla oddělená od starousedlíků.** Novousedlíci se angažovali sami, což ostatně vyplývá i z prostorové oddělenosti staré a nové zástavby. Nekoncepčními kroky v rozšiřování obce byli také postiženi zejména oni, zatímco starousedlíci mnohem méně. Tam, kde byli nějakým rozhodnutím poškozeni i starousedlíci (např. kauza LEKO v Horních Jirčanech), byla jejich spolupráce s novousedlíky od počátku těsnější.
- **Společná politická aktivita výrazně přispěla k rozvoji vztahů mezi přistěhovalci.** Individualistický způsob života většiny novousedlíků neumožňoval snadné navázání kontaktů se sousedy z okolí bydliště. Sdílené politické cíle však vytvořily společný bod zájmu, který se mohl stát základnou vybudování přediva vztahů, ale vzhledem k tomu, že politická aktivita byla oddělená od starousedlíků, vzájemné vztahy mezi oběma skupinami při ní příliš rozvíjeny nebyly.
- **Politická aktivita novousedlíků byla úspěšná.** Díky tomu, že novousedlíci tvořili téměř polovinu občanů obce a navíc byli schopni svou aktivitu zviditelnit, dosáhla jejich kandidátka vysokého volebního zisku. Zdá se ovšem, že obec byla ve volebních preferencích rozdělená a že řada občanů Jesenice volila podle klíče novousedlík – starousedlík.⁸

⁸ Odhady, nakolik obyvatelé Jesenice volili podle klíče starousedlík – přistěhovalec, jsou velmi obtížné. Informátoři v Jesenici vypověděli, že podle jejich názoru tento klíč hrál dost podstatnou roli, ale nikoliv absolutní.

- **Zvolení novousedlíci nebyli zprvu ochotni angažovat se v obecní politice naplno.** Při nutnosti volit mezi finančně výhodným zaměstnáním a funkcí na radnici se rozhodli pro zaměstnání. I přes velký volební úspěch tak nebyli zpočátku ochotni obsadit post starosty.
- **Komunální politika v Jesenici byla nestranická.** Aktéři komunální politiky v Jesenici vystupovali jako soukromé osoby, popř. účelová sdružení, která vznikla na prosazení určitého lokálního zájmu.
- **Celkový rozsah přistěhovalectví a nové zástavby netvořil v předvolební kampani ani v povolebních jednáních významné téma.** Politický program kandidátky novousedlíků kritizuje nekoncepční přístup radnice k růstu obce a urbanistické chyby, ale nikoliv samotný rozsah přistěhovalectví. Staronoví i noví kandidáti byli totiž zajedno v tom, že obec přistěhovance potřebuje z finančních důvodů. Od stavebních firem totiž vybírala nemalé příspěvky na rozvoj infrastruktury, z nichž byla financována podstatná část chodu obce.

V roce 2006:

- **Nové politické uskupení Naše obce vzniklo jako reakce na změnu územního plánu počítající s pokračováním masové rezidenční výstavby.** Hlavní kritika se týkala nedostatečné rychlosti rozvoje infrastruktury pro stávající zástavbu. Nová zástavba by tak měla být regulována nebo by její projekty měly klást dostatečný důraz na souběžný rozvoj infrastruktury.
- **Iniciativa Naše obce byla podporována jak občany z řad novo-, tak starousedlíků.** Radnice byla kritizována, spíše než za nekompetentnost, za svévolnost a neprůhlednost rozhodování, za nedostatečnou komunikaci s občany a za nedostatky v hospodaření.
- **K předvolební kampani byly vedle tradičních prostředků použity i nové formy zviditelnění jako billboardy (ODS a nezávislí) a internetová diskuse (na webu politických uskupení i obecního úřadu).** Kampaň byla velmi ostrá, místy až za hranicí korektnosti. Nechyběly provokativní neautorizované předvolební letáky kritizující politiku dosavadního vedení radnice, články na obecním webu údajně z pera *Našich obcí* označené jako podvržené, napadání nestranosti místní tiskoviny *Jesenický kurýr* či osobní výpady na webu.
- **Politická aktivita nového sdružení Naše obce byla úspěšná.** Strana se nesnažila profilovat pouze jako novo- či starousedlická. Vymezovala se především opozičně vůči předchozímu vedení. Opoziční stranou ODS a nezávislí byl ovšem předvolební program *Našich obcí* kritizován za svou naivitu, neznalost manévrovacího prostoru obcí při jednání s investory, atp.
- **Nově sestavená rada obce byla nakonec jednobarevná, sestavená pouze ze zastupitelů sdružení Naše obce.** V radě se angažují jak novo-, tak starousedlíci.
- **Část zastupitelstva obce jsou straníci (členové ODS).** Vstup některých zastupitelů včetně bývalého starosty do ODS v předvolebním období byl odůvodňován účelově jako výhodné zaštípení při případném prosazování zájmů obce na vyšších místech. Reálným důvodem bylo pravděpodobně také představit jasný stranický profil s ohledem na silnou voličskou podporu ODS v parlamentních volbách občany Jesenice.

- **Zásadním tématem předvolební kampaně byl budoucí rozvoj obce.** Určitá míra regulace nové výstavby se stala tématem zejména pro *Naše obce*. V základních prioritách se existující dvě politické strany ovšem příliš nelišily. Patří k nim rozvoj infrastruktury (doprava, kanalizace, školy, školky), regulace výstavby, rozvoj ploch k rekreaci a občanského zázemí. Vymezování potřeb novo- či starousedlíků není v politickém prostředí obce v roce 2006 významným tématem.

2.1.4. Dílčí závěry

Obec Jesenice v pražském zázemí prochází od druhé poloviny 90. let 20. století velmi dynamickým vývojem. To se projevuje v první řadě prostorovým rozrůstáním rezidenčních ploch a růstem počtu obyvatel, následně se však tato situace promítá i do komunální politické scény. S rozrůstáním obce se zvyšuje počet zastupitelů z 11 na 17. Po relativně neměnné konstelaci osob na radnici dochází k radikální obměně ve volbách v roce 2002. V těchto volbách proti sobě stojí kandidáti novo- a starousedlíků, z nichž ti první se profilují jako představitelé profesionálního přístupu s důrazem na právo, kompetentnost a průhlednost v rozhodování. Staronoví kandidáti starousedlíci kladou důraz na osobní entuziasmus a zdůrazňují dlouholeté vazby na obec. Další dimenze proměny v obecní politice je generační výměna jejich představitelů. Starší občany zaběhlé v určitých stereotypech jednání a osobních vazbách nahrazují zástupci mladší generace čerpající z jiných životních zkušeností v jiném kontextu. V průběhu volebního období se oba tábory sbližují a okolnosti je nutí spolupracovat, takže se dá mluvit o synergii obou přístupů. Překotný rozvoj obce a další zásahy do územního plánu vedou před volbami v roce 2006 ke vzniku nového sdružení *Naše obce*. V této dosud poslední předvolební kampani nejde ani tak o střet novo- a starousedlíků, jako spíše o pojetí dalšího rozvoje obce a hledání efektivních a průhledných nástrojů jeho regulace. V těchto volbách je generační obměna kandidátů naprosto zřejmá u obou stran. Věkový průměr kandidátů ODS a Nezávislí je 39 let a kandidátů *Našich obcí* 40 let. I nadále patří mezi hlavní konfliktní téma předvolební kampaně další výstavba v obci a rozvoj infrastruktury. V roce 2002 uspěli Nezávislí právě díky těmto tématům, ale o 4 roky později právě díky diskusi o stejných tématech uspělo i sdružení *Naše obce*. Z uvedeného vyplývá, že rychlost a způsob rozvoje obce nejsou v očích občanů Jesenice uspokojivé a jsou považovány za ústřední problém.

2.2. Horoměřice

Jana Vobecká, Soňa Ulrychová

2.2.1. Poloha a demografická situace

Obec Horoměřice se nachází na severozápadním okraji Prahy, asi jeden kilometr od její hranice. Poloha v bezprostředním sousedství metropole v blízkosti Prahy 6 je faktorem, díky němuž se stala vyhledávanou rezidenční obcí. Narozdíl od Jesenice jsou Horoměřice tvořeny pouze jednou částí obce a zástavba tvoří souvislý celek. Nová zástavba navazuje ve většině případů bezprostředně na zástavbu starou a tvoří vždy jednu či více ulic rozbíhajících se do polí. Dá se říci, že nová zástavba má ve většině případů čistě rezidenční charakter a nejsou zde projektována žádná náměstí, obchody a jiné prostory ke společnému užívání mimo samotné příjezdové komunikace a chodníky. Vedle rodinných domů se v nové zástavbě najdou i nízké domy bytové. Nové ulice vyrůstají výhradně na pozemcích, které investoři koupili od soukromých držitelů zemědělské půdy v intravillánu obce. V obci se tedy většinou realizují investiční projekty různých investorů a projekty menšího rozsahu. Obec podle svých zástupců nemá příliš nástrojů na ovlivňování vzhledu nové zástavby. Stavba nízkých domů je podmíněna bezpečnostními požadavky blízkého letiště.

Obrázek 6. Horoměřice (nalevo v popředí i v pozadí enklávy nové výstavby)

Zdroj: <http://pef.czu.cz/~soclab/> ze dne 19. 7. 2007.

S novou rezidenční výstavbou se v obci započalo již v první polovině 90. let. Nedokonalé záruky a krach některých investorů (H-systém) v této době způsobily, že některé domy a infrastruktura nebyly uspokojivě dokončeny a jejich výstavba se velmi prodloužila. Podobné problémy se však již po roce 1994 neopakovaly. Intenzivní růst výstavby pak začal v roce 1997 a rychlým tempem pokračuje i nadále. Podle objemu projektů plánovaných v současnosti přibude v obci po jejich dostavbě asi 1500 obyvatel.

Od roku 1998 roste úměrně rychlosti nové výstavby také počet obyvatel. Mezi lety 1991 a 2006 se počet trvale bydlicích obyvatel obce zvýšil z 1638 na 2401, tedy téměř o polovinu počátečního stavu. Nejvíce se zvýšil počet obyvatel v produktivním věku (15–59 let). Počet dětí ve věku do 15 let se za posledních 15 let příliš výrazně nezvýšil. Uvnitř této věkové skupiny ovšem pravděpodobně ke změnám dochází, zejména se zvětšuje podíl nejmenších dětí do 6 let. Důsledkem imigrace byl také nárůst osob s vyšším vzděláním.

2.2.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovaných obyvatel

Obecní politika v Horoměřicích je specifická svou „stranickostí“. Před volbami v roce 2006 zde nikdy do voleb nešla kandidátka jen čistě nezávislých kandidátů nebo strana, která nefigurovala na celostátní úrovni. Až před volbami v roce 2006 se objevila strana složená výhradně z osob bez politické příslušnosti. Dalším specifikem horoměřické politické situace je relativní stálost politické reprezentace. Od voleb v roce 1994 došlo jen k částečné personální obměně kandidátů do zastupitelstva. Současný starosta vzešlý z voleb v roce 2006 zastává tuto pozici již čtvrté volební období, tedy od roku 1994. Ačkoliv se novousedlíci mohli aktivně podílet na lokální politice již od druhé poloviny 90. let, první kandidáti a první zvolení zastupitelé z řad novousedlíků se objevili v horoměřickém zastupitelstvu až po volbách v roce 2006.

Nyní se podíváme na politický vývoj v obci podrobněji.

Do obecního zastupitelstva Horoměřic je voleno 15 zastupitelů, z jejich středu je pak zvolena pětičlenná obecní rada. V čele Horoměřic stál v prvním volebním období představitel ODS, který byl současně poslancem parlamentu. Za jeho působení v čele obce byla přijata řada rozhodnutí s negativními důsledky pro rozvoj obce. Schválil investorské záměry na stavbu domů bez dostatečných záruk, a když se firmy dostaly do problémů nebo zkrachovaly (H-System), následky nesla obec, ovšem až v dalším volebním období. Tento starosta již v dalším volebním období nekandidoval a z obce se odstěhoval.

V roce 1994 zvítězila v komunálních volbách kandidátka Demokratického sdružení (DS), koalice, která sdružovala členy KDU-ČSL, ODA a Nezávislých kandidátů, a získala 9 mandátů. Zbylých 6 mandátů si rovným dílem rozdělila ODS a KSČM. Starostou se stal zástupce Demokratického sdružení, tehdejší člen ODA.

Před volbami v roce 1998 se vyčlenili zástupci ODA a někteří nezávislí z DS a s vlastní kandidátkou získali 6 mandátů, DS 3 mandáty, ostatní si opět rozdělily ODS a KSČM. Starosta obhájil své místo z předchozího období. Koncem roku 2001 členové ODA v čele se starostou ze strany vystoupili a v roce 2002 se stali členy ODS. Kandidátka ODS pak vyhrála komunální volby v roce 2002 a získala 10 mandátů. DS získalo 4 mandáty a komunisté 1 mandát. Stávající starosta tak stanul v čele obce již ve třetím volebním období v řadě. Voleb v roce 2006 se oproti předchozím dvěma volebním obdobím účastnilo nové politické uskupení, sdružení *Naše Horoměřice*. Jeho jádrem se stali nestraníci, kteří se odštěpili jednak od ODS (4 osoby) a od Demokratického sdružení (2 osoby) dále doplněné novými lidmi bez předchozí zkušenosti v komunální politice. Vedle sdružení *Naše Horoměřice* kandidovala opět ODS v čele se starostou, DS a KSČM. Volby vyhrála ODS se ziskem 8 mandátů, druhé skončilo sdružení *Naše Horoměřice* (6 mandátů), DS získalo 1 mandát. Poprvé od voleb v roce 1990 se do zastupitelstva

nedostali zástupci KSČM. Staronový starosta byl opět zvolen již do svého čtvrtého volebního období v řadě. Rada obce je po volbách v roce 2006 jednobarevná stejně jako v předchozím volebním období, složená pouze ze zástupců ODS.

Novousedlíci se na kandidátce do obecního zastupitelstva objevují v podstatě poprvé až před volbami 2006. Pět novousedlíků bylo zvoleno do zastupitelstva (za ODS 3, za Naše Horoměřice 2). Jedna žena z řad novousedlíků se stala členkou obecní rady.

Za pozornost stojí fakt, že ve všech předvolebních materiálech představujících kandidáty za jednotlivé strany bylo uvedeno, zda je konkrétní kandidát horoměřickým rodákem, nebo zda se do obce přistěhoval a kdy. V předvolebních letáčích sdružení Naše Horoměřice a ODS je to dokonce první informace, kterou se o kandidátovi v jeho medailonu dozvíme. Překvapivě se u kandidátů ODS z letáček nedozvíme, zda jsou členy strany, za kterou kandidují. Ačkoli se téma vztahu novo- a starousedlíků v obci na politické rovině v žádné předvolební kampani a, je-li nám známo, ani jinak neobjevuje, z uvedeného lze usuzovat, že kandidáti považují informaci o svém vztahu k obci za významný vzkaz pro voliče, případně pro jeho orientaci mezi kandidáty.

Další zajímavostí je forma prezentace kandidátky KSČM. Ani před volbami 2002, ani 2006 nebyla nikde v obci výzkumníkům dostupná jakákoli informace o kandidátce nebo programu KSČM. Strana i přes svou neviditelnou kampaň získala v roce 2002 jedno zastupitelské křeslo. Je pravděpodobné, že v obci existují skalní voliči této strany. S úbytkem mandátů KSČM od počátku 90. let jich ale buď početně ubylo, nebo se zmenšila jejich váha mezi voliči vlivem růstu počtu obyvatel stěhováním. Pravděpodobnou kombinací obojího se již tato strana ve volbách 2006 do zastupitelstva nedostala.

Volební účast v komunálních volbách se od počátku 90. let do roku 2002 postupně snižovala (viz tabulku 2). Stojí za povšimnutí, že ve volbách do poslanecké sněmovny hlasovalo v roce 2002 více obyvatel než ve volbách komunálních, a to 62,1 %. Stejná situace se opakovala i ve volbách v roce 2006, kdy do obecního zastupitelstva hlasovalo 57,8 % a do poslanecké sněmovny 71,9 % oprávněných voličů.

Z patnácti obecních zastupitelů bylo po volbách 2002 pouze 6 nových tváří, z toho 5 za ODS a 1 za DS. Stejná jména jako po volbách 1994 se v zastupitelstvu 2002 vyskytla v sedmi případech, z toho čtyři za ODS a tři za DS. Po volbách v roce 2006 je v obecním zastupitelstvu 8 stejných osob jako v předešlém období.

Tabulka 2. Rozložení mandátů mezi kandidující strany a volební účast v komunálních volbách 1990–2006, obec Horoměřice

1990	1994		1998		2002		2006		
Podíl hlasů pro ⁽¹⁾ :	Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		
ČSL	14,4	ODS	3	Sdr. ODA a NK	6 *	ODS	10 *	ODS	8 *
OF	28,0 *	Sdr. KDU-ČSL, ODA a NK	9 *	Sdr. KDU-ČSL, DEU a NK	3	Sdr. KDU-ČSL, DEU a NK	4	Sdr. KDU-ČSL, DEU a NK	1
KSČ	10,5	Sdr. KSČM a NK	3	KSČM	2	KSČM	1	KSČM	0
ČSSD	2,4			Sdr. ODS a NK	4			SNK-NH	6
ČSZ	15,9			NK	0				
NK	25,8								
SN	2,9								
Volební účast v %	79,4		73,2		61,8		57,6		57,8

Zdroj: ČSÚ, www.volby.cz (ze dne 12. 7. 2007).

(1) Údaje o počtech mandátů pro jednotlivé strany pro volby v roce 1990 nebyly autorům k dispozici.

Poznámka 1: * znamená, že kandidát té strany se stal starostou.

Poznámka 2: ČSL: Česká strana lidová, OF: Občanské fórum, ČSZ: Československá strana zemědělská, NK: Nezávislí kandidáti, SN: Sdružení nezávislých, ODA: Občanská demokratická aliance, DEU: Demokratická unie, SNK-NH: Sdružení nezávislých kandidátů – Naše Horoměřice.

2.2.3. Hlavní témata lokální politiky

Opět zde porovnáme předvolební situaci a témata diskutovaná v předvolebním období v roce 2002 a 2006.

V roce 2002:

- **Existovala silná kontinuita stran i osob na jejich kandidátkách vzhledem k předchozímu volebnímu období.** Žádné nové politické uskupení v mezidobí nevzniklo.
- **Novousedlíci do obecního zastupitelstva nekandidovali, ani se o dění v obci příliš aktivně nezajímali.** Nízký zájem o komunální politiku v obci je zřetelný i u starousedlíků. Lidé byli pravděpodobně s rozvojem obce relativně spokojeni a necítili potřebu kroky radnice aktivně sledovat. Zájem občanů o dění na radnici byl vyšší na počátku 90. let, kdy docházelo k pochybným investicím. To bylo ovšem před nástupem současného starosty, tedy před rokem 1994.
- **Všichni kandidáti do zastupitelstva byli starousedlíci.** Tento fakt byl patřičně zdůrazněn v předvolebních materiálech. U jednoho kandidáta, který se přistěhoval až v roce 1995, bylo alespoň uvedeno, že „obec poznával od dětství“. Nicméně v obci nebyl vztah staro- a novousedlíků explicitním tématem.
- **Hlavními tématy předvolební kampaně byl další rozvoj infrastruktury obce;** vedle toho také rozšíření MŠ a ZŠ, uvážený rozvoj výstavby a z hlediska vnějších vztahů obce to bylo prosazení jedné z variant dálničního okruhu a vztahy s letištěm.
- **Priority rozvoje obce a navrhované postupy k jejich dosažení se v předvolebním programu obou demokratických stran (ODS a DS) v podstatě nelišily.** DS měla ambice jakožto opoziční strana kontrolovat hospodaření a průhlednost rozhodování v otázkách investic a rozvoje obce. DS před volbami také velmi kritizovala změnu územního plánu, která plánovala bytovou výstavbu v místě, kde měla být zeleň a kde jsou strategické zdroje vody. Podnícení širší veřejné diskuse na toto téma se před volbami ovšem nepodařilo.
- **Celkový rozsah přistěhovalectví a nové zástavby netvořil v předvolební kampani ani v povolebních jednáních významné téma.** Kandidáti byli totiž zajedno v tom, že obec přistěhovalce potřebuje z finančních důvodů. Investoři se v obci podíleli na rozvoji infrastruktury, a to buď tím, že ji přímo postavili, nebo na ni finančně přispěli.

V roce 2006:

- **Vzniklo nové politické uskupení Naše Horoměřice.** Jeho zakládajícími členy byli mj. občané, kteří již v předchozím volebním období kandidovali za ODS nebo DS.
- **Novousedlíci poprvé kandidovali do obecního zastupitelstva.** Kandidovali spolu se starousedlíky, a to jednak v rámci již etablovaných stran, a jednak v novém sdružení. Dá se říci, že zájem novousedlíků o veřejný život v obci v porovnání s předchozím obdobím vzrostl. Hlavní prioritou novousedlíků bylo zejména rozšiřování MŠ a ZŠ, rozvoj dalších aktivit pro děti a životní prostředí.

- **Kandidující demokratické strany se ve svých prioritách příliš neliší.** Konkrétní kroky předchozího vedení obce nejsou ostře kritizovány. Důležitá témata rozvoje obce se příliš neliší od těch z předchozího volebního období.
- **Rychlost dalšího stavebního rozvoje v obci se stala předvolebním tématem.** „Nadřazování zájmu investorů nad zájmy obyvatel Horoměřic“ ze strany vedení obce a přesvědčení, že „zastupitelstvo upadlo do stereotypu“, bylo hlavním impulsem vzniku sdružení Naše Horoměřice. Deklarovanou prioritou sdružení bylo pozastavení výstavby nových domů do doby, než obec „vstřebá“ stovky nových obyvatel, kteří se přistěhují do již rozestavěných domů. K tomu bude třeba urychlit rozvoj odpovídající infrastruktury. Další prioritou sdružení bylo zlepšovat informovanost občanů o dění v obci. Podobné požadavky prezentovala v předvolebních materiálech i DS.
- **Předvolební kampaň byla vedena tradičními prostředky (letáky, místní tisk, setkání s občany).** Vedle prezentace programů dochází i k výpadům a vzájemné osobní kritice. Nejvýraznější byl asi kritický dopis z pera ODS nazvaný „Máme si to nechat líbit?“, který poněkud netaktním způsobem kritizoval program a členy opozičních stran.
- **Nedá se říci, že by zájmy novo- a starousedlíků byly v opozici.** Občané byli pravděpodobně relativně spokojeni s rozvojem obce i jejím vedením.
- **Na politické scéně figurují jak subjekty stranické (silná ODS), tak důsledně nestranické.** Starosta obce za ODS je zároveň zastupitelem Středočeského kraje. Představitelé ODS prezentují své stranictví jako pozitivní jasně čitelný profil. Téměř všichni kandidáti do zastupitelstva jsou členy ODS. Kandidáti Našich Horoměřic na druhou stranu otevřeně deklarují, že „do řízení obce nesnášenlivost a arogance ‚velké politiky‘ nepatří“.

Z hlediska spolkového života stojí za zmínku fakt, že v obci nevznikly po roce 1989 žádné nové spolky. Z dřívějších dob v obci působí spolek rybářů, zahrádkářů a chovatelů, fotbalový klub a TJ Sokol. Novousedlíci se v těchto spolecích příliš neangažují. S větším zájmem využívají pouze tělovýchovné aktivity.

2.2.4. Dílčí závěry

Obec Horoměřice, v níž za deset let přibyla přibližně polovina obyvatel, je charakteristická velmi stabilní politickou reprezentací, a tím pádem i kontinuitou obecní politiky. Chyby v rozhodování a v jednání s investory z počátku 90. let se později po výměně politických představitelů již neopakovaly. Až do voleb v roce 2006 se na vedení obce podíleli pouze starousedlíci. Novousedlíci se v roce 2006 přidali k programům a kandidátkám stran vedených starousedlíky. V obci neexistuje konfliktní téma mezi staro- a novousedlíky. Konfliktním, ovšem výhradně na politickém poli, se stal zásah do územního plánu před volbami v roce 2002. V době předvolební kampaně v roce 2006 se šířeji diskutovalo téma zpomalení nové výstavby a dobudování potřebné infrastruktury v obci. To, že se novousedlíci poprvé zapojili do obecní politiky svou kandidaturou do zastupitelstva, naznačuje určitý posun k jejich větší aktivitě a angažovanosti ve srovnání s předchozím obdobím. Obecně se ovšem občané o dění v obci nijak aktivně nezajímají, a to platí jak pro novo-, tak i pro starousedlíky. Zdá se, že obě skupiny jsou s rozvojem obce relativně spokojené.

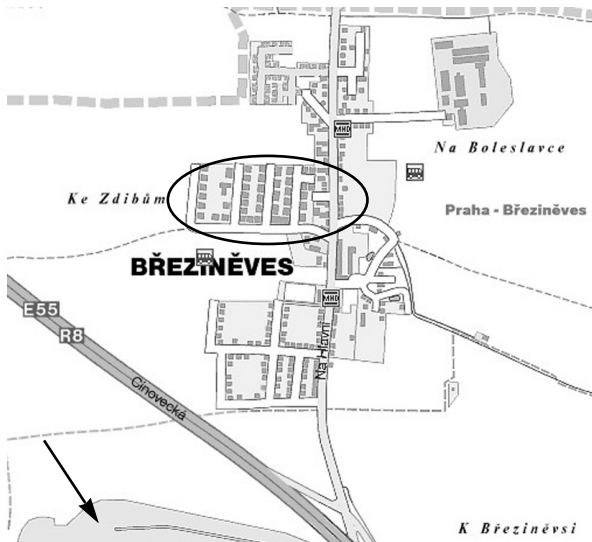
2.3. Praha-Březiněves

Jana Vobecká, Iva Kuncová

2.3.1. Poloha a demografická situace

Březiněves je samostatnou pražskou městskou částí. Leží na severním okraji Prahy a je součástí obvodu Prahy 8. K Praze byla někdejší samostatná obec Březiněves připojena v roce 1974. Z hlediska rozlohy i počtu obyvatel je to malá městská část. V roce 2005 zde bylo hlášeno k trvalému pobytu 737 osob, což bylo asi o třetinu více obyvatel než v roce 1991. I zde tedy dochází k rezidenční výstavbě a ačkoli dosud byl nárůst počtu obyvatel jen pozvolný, v horizontu deseti let by se měla obec rozrůst o 3000 obyvatel, tedy asi na čtyřnásobek současného stavu. Dosavadní nová výstavba představuje jeden soubor o čtyřech ulicích, který je relativně prostorově oddělený od starší zástavby. Počet bytů v lokalitě stoupl mezi lety 1991 a 2005 přibližně o jednu třetinu.⁹

Obrázek 7. Praha-Březiněves s ohraničenou oblastí nové zástavby a označením skládky (šipka)

Zdroj: www.centrum.cz (upraveno).

Obrázek 8. Ukázka nové zástavby v Březiněvsi

Zdroj: www.tep-jbc.cz (ze dne 29. 10. 2007).

Vlivem postupující suburbanizace se populace obce omlazuje. Rozrůstá se zejména podíl obyvatel v produktivním věku. Podíl dětí do 15 let je v Březiněvsi asi o 5 % vyšší než v Praze 8. Nově přistěhovalí mají stejně jako v jiných lokalitách s výskytem suburbanizační rezidenční výstavby vyšší vzdělanostní průměr.¹⁰

⁹ Zdroj údaje [Puldová 2006].

¹⁰ Viz tabulku 6.

2.3.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovaných obyvatel

Březiněves není typickou městskou částí Prahy, a to nejen proto, že je tak malá nebo že leží na jednom z jejích nejsevernějších okrajů. Vybočuje velmi významnou charakteristikou pro rozvoj obce, a to velikostí rozpočtu. Hlavní částí příjmu většiny městských částí Prahy je dotace od magistrátu přerozdělovaná podle počtu obyvatel dané městské části. Březiněvsi náleží podle této logiky dotace přibližně 2,5 milionu korun ročně. Obec však dostává ještě další dotaci, která je dvojnásobně vyšší a dosahuje téměř 5 milionů korun.¹¹ Tato dotace představuje kompenzaci za umístění skládky komunálního odpadu na jejím katastrálním území. Skládky byla vybudována v roce 1992 a kompenzace za její umístění tedy činí Březiněves velmi bohatou městskou částí. Jen pro srovnání, městská část Kolovraty třikrát větší než Březiněves co do počtu obyvatel disponuje jenom o třetinu vyšším rozpočtem.¹² Takto příznivé rozpočtové podmínky jistě ovlivnily a ovlivňují komunální politiku i její hlavní témata.

Obecní samosprávu reprezentuje 9 zastupitelů. Od prvních voleb do zastupitelstva v Březiněvsi došlo mnohokrát k jejich výměně i k výměně kandidujících stran a sdružení. Dá se říci, že do voleb v roce 2002 nebyla v obci téměř žádná personální ani stranická kontinuita. Vedoucí stranou po volbách v roce 1994 se stala kandidátka sdružení Pražané Praze. U voleb v roce 1998 je zajímavé, že do zastupitelstva obce kandidovaly tři politické subjekty (Sdružení nezávislých kandidátů, ČSSD a KSČM), ale součet kandidátů všech tří stran byl 9. To zajišťovalo zvolení všech kandidujících osob. Je možné uvažovat o tom, že to nebyla náhoda a že byl tento postup dopředu mezi kandidujícími stranami domluven. V roce 2002 se voleb účastnila opět ČSSD, KSČM a nezávislí kandidáti (NK). NK jsou ovšem v úplně jiném personálním složení než nezávislá kandidátka z předchozího období. Do nového zastupitelstva bylo zvoleno 8 zástupců NK a bývalý starosta za ČSSD. KSČM zůstala po volbách v roce 2002 bez zisku mandátu. V roce 2006 sestavilo jedinou předvolební kandidátku uskupení NK, nyní pod názvem *Občané pro Březiněves*. Jejich 9 kandidátů získalo 9 obecních křesel. Personální kontinuita s předchozím zastupitelstvem byla téměř úplně zachována. Jedinou změnu představovala výměna zastupitele za kandidáta ČSSD. Před těmito posledními volbami s jednou kandidátkou se ani netiskly předvolební materiály. V zastupitelstvu zasedá jeden novousedlík již ve druhém volebním období. Stojí za pozornost, že ačkoli ve volbách v roce 2006 kandidovala pouze jedna strana, byla v obci dost vysoká volební účast (61 %).¹³

11 Data pocházejí ze schváleného rozpočtu obce na rok 2005. Zdroj: http://www.brezineves.cz/index.php?page=povinne_info&part=rozpocet_2005 (ze dne 30. 6. 2007).

12 Kolovraty disponovaly v roce 2006 příjmy ve výši 12,5 milionu korun, Březiněves v roce 2005 9 miliony korun. Zdroj: http://www.brezineves.cz/index.php?page=povinne_info&part=rozpocet_2005, <http://www.kolovraty.cz/urad-mestskecasti/rozpocet-mc> (ze dne 30. 6. 2007).

13 Pro srovnání s průměrnou volební účastí v Praze viz přílohu 1.

Tabulka 3. Rozložení mandátů mezi kandidující strany a volební účast v komunálních volbách 1990–2006, městská část Praha-Březiněves

1990	1994		1998		2002		2006		
Podíl hlasů pro ⁽¹⁾ :	Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		
KSČ	13,1	KSČM	3	KSČM	2	KSČM	0	SNK	9 *
OF	67,2 *	PP	7 *	ČSSD	3	ČSSD	1		
SN	19,6	NK	1	SNK	4 *	NK	8 *		
Volební účast v %	87,2		76,4		54,8		68,0		60,6

Zdroj: ČSÚ, www.volby.cz (ze dne 12. 7. 2007).

(1): Údaje o počtech mandátů pro jednotlivé strany pro volby v roce 1990 nebyly autorům k dispozici.

Poznámka 1: * znamená, že kandidát té strany se stal starostou.

Poznámka 2: OF: Občanské fórum, PP: Pražané Praze, SNK: Sdružení nezávislých kandidátů, SN: Sdružení nezávislých, NK: nezávislí kandidáti.

2.3.3. Hlavní témata lokální politiky

Vzhledem k naznačenému politickému vývoji není nutné a vlastně ani možné porovnat odlišnosti v volebních tendencích a volebních tématech kolem voleb 2002 a 2006. Téměř naprostá personální a stranická kontinuita mezi těmito volbami předpokládá zachování kontinuity v lokální politice. I dále do minulosti, kdy docházelo k dosti značné personální i stranické obměně, se dá říci, že kontinuita priorit a investičních akcí nebyla narušena. Zdá se, že byla konána ku prospěchu všech občanů lokality. Je třeba na tomto místě zdůraznit, že v Březiněvsi vedle příznivých rozpočtových podmínek docházelo také zatím jen k relativně pozvolnému nárůstu počtu obyvatel a vzhledem k velikosti obce (necelá tisícovka obyvatel) je možno relativně snadno saturovat potřeby všech trvale bydlících občanů. Ještě v 90. letech došlo k obnově infrastruktury. Veškeré inženýrské sítě byly položeny do země, byla vybudována kanalizace, přípojka na městský vodovod, čistička odpadních vod, obec byla plynofikována. Dále byly obnoveny silnice, chodníky, parky, nově byly osázeny aleje, vybudována dětská hřiště. Po roce 2000 pak byla mimo jiné modernizována knihovna a obecní úřad, rekonstruován hostinec, revitalizován rybník s rekreačním zázemím, tenisové kurty atd. Obec má mimo jiné v plánu vybudování mateřské a základní školy a uskutečnění dalších kroků ke zlepšení dopravní situace a bezpečnosti v obci.

Dopravní situace a bezpečnost patří k největším problémům v obci. Část těchto problémů je možné řešit na lokální úrovni, většinu z nich je ovšem nutné řešit součinností s dalšími aktéry, jako je Praha 8, magistrát a další. Zde máme na mysli zejména výstavbu obchvatu obce nebo dálničního obchvatu Prahy, který má kolem obce vést. Požadavky radnice Březiněvsi jsou ovšem k těmto problémům již dlouhodobě vyjasněné.

Závěrem k této části můžeme říci, že se zdá, že v Březiněvsi dlouhodobě neexistují konfliktní témata mezi občany a představiteli obce. Požadavky a představy novousedlíků se od starousedlíků neliší. Podle vyjádření zastupitelů obce se jak novo-, tak starousedlíci o dění v obci velmi zajímají a jsou ochotni aktivně přispět k rozvoji obce. Aktivita občanů se projevuje jednak v zájmu o práci v komisích zastupitelstva, v podnětech, které adresují zastupitelstvu, nebo v ochotě účastnit se brigád ve prospěch obce a organizaci sportovních a kulturních akcí (k obdobným závěrům dochází také Puldová [2006]).

Dalším specifikem Březiněvsi je její spolkový život. Po roce 1989 většina spolků zanikla. Ve své činnosti nadále pokračoval pouze Sbor dobrovolných hasičů, tradiční aktér spolkového života, a zahrádkáři. Další tři spolky byly založeny po roce 2000. Jedná se o Klub žen založený v roce 2000, který se zaměřuje na kulturní akce pro děti, ale i pro ostatní spoluobčany, Tenisový oddíl obnovený v roce 2005 a Samostatný spolek rybářů založený v roce 2001, jenž se stará o rybník „Pokornák“. Aktivitu všech spolků jsou štědře podporovány z obecního rozpočtu. Obyvatelstvo tyto aktivity hojně využívá bez ohledu na to, zda se jedná o staro- či novousedlíky.

Mezi hlavními tématy březiněveské politiky poněkud zaniká existence skládky na katastrálním území obce a zejména její dopady. Ačkoli skládka samotná je významným lokálním zdrojem znečištění (prašnost, hluk, změna mikroklimatu, zvýšený výskyt hlodavců a plísní¹⁴), nezdá se, že by její fungování nebo další rozšiřování byly významným politickým tématem pro dialog s občany v předvolebním období nebo i jindy. Na internetových stránkách obce, jinak velmi pečlivě udržovaných a aktualizovaných, nenajdeme o existenci skládky na území obce, její bezpečnosti apod. žádné informace. V zápisech z jednání zastupitelstva z dubna 2007 vyplývá, že zastupitelé odsouhlasili záměr současného provozovatele skládky po dalším rozšíření plochy skládky na katastru městské části a změnili za tímto účelem územní plán. Občané byli o rozhodnutí zastupitelstva informováni na veřejném zasedání zastupitelstva, jehož se účastnilo na šest desítek občanů. Pravdou je, že rizika a nevýhody z provozu skládky na katastru obce jsou kompenzovány Magistrátem, jak bylo zmíněno výše, a navíc také „drobnými pozornostmi“ od provozovatele skládky,¹⁵ což může v očích zastupitelů i občanů vyvažovat zmíněné nevýhody.

2.3.4. Dílčí závěry

Z informací, které máme k dispozici, se rozvoj městské části Březiněves zdá být téměř idylickým. Vedle relativně nekonfliktní politiky místního úřadu na tom má velký podíl bohatý rozpočet místní části, malý počet obyvatel a dosavadní relativně pomalé tempo suburbanní výstavby a imigrace nových rezidentů. Komunální politika v Březiněvsi je v podstatě po celé období po roce 1990 příkladem nestranné politiky, kdy představitelé politických stran, když byli zvoleni, byli v menšině, a tudíž nemůžeme v obci mluvit o přímém vlivu stran a stranické politiky na její rozvoj. Poněkud v pozadí zůstává významný aktér březiněveského rozvoje, a to největší pražská skládka komunálního odpadu ležící částečně na katastrálním území obce. Ačkoli přináší určitá rizika, její přítomnost a další rozvoj není v lokalitě konfrontačním ani příliš diskutovaným tématem, neboť je zároveň zdrojem vysokých kompenzací od magistrátu a „drobných pozorností“ od provozovatele skládky.¹⁶

14 Citováno dle zprávy z 41. jednání Rady hl.m. Prahy 2. 12. 2003 na <http://kultura.praha-mesto.cz>.

15 Provozovatel skládky věnoval obci např. 568 000 Kč (ze zápisu jednání zastupitelstva 29. 3. 2007) a nový traktůrek na sekání trávy (zpráva z května 2007) (zdroj: www.brezineves.com, 26. 10. 2007).

16 Viz poznámku 15.

2.4. Praha-Kolovraty

Jana Vobecká, Martin Šimon

2.4.1. Poloha a demografická situace

Kolovraty se staly součástí hlavního města Prahy v roce 1974. Sestávají ze dvou oddělených částí Kolovraty a Lipany. Nacházejí se na jihovýchodním okraji Prahy na železniční trati spojující Prahu a České Budějovice v bezprostředním sousedství obce Říčany. Kolovraty mají všechny předpoklady k tomu, být dynamicky se rozvíjející lokalitou. Nová výstavba i počet obyvatel začaly výrazně růst po roce 1997. Za posledních 10 let v obci přibylo více než tisíc obyvatel a v polovině roku 2006 v obci trvale bydlelo 2560 obyvatel. Růst obce se předpokládá i do budoucna. Plochy pro další rezidenční výstavbu jsou vyčleněny v územním plánu hlavního města Prahy. Podle něj se počítá s nárůstem počtu obyvatel na 4500 v roce 2010. Zatím je nová zástavba navázána přímo na zástavbu stávající a nevytváří izolované soubory. V obci se vlivem přistěhovalectví zvyšuje podíl ekonomicky aktivních, ale také dětí. Přistěhovalí patří i zde k osobám s vyšším vzděláním.¹⁷

Obrázek 9. Praha-Kolovraty s plánovanou trasou pražského silničního okruhu (přerušovaná čára)

Zdroj: www.mapy.cz (ze dne 19. 7. 2007).

Obrázek 10. Ukázka nové zástavby v Kolovratech

Zdroj: www.dike-centrum.cz (ze dne 29. 10. 2007).

¹⁷ Viz tabulku 6.

2.4.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovaných obyvatel

Zastupitelstvo Kolovrat mělo do voleb v roce 2002 11 zastupitelských křesel. Od roku 2002 jich má 13. Vzhledem k nízkému počtu zastupitelů není v obci rada. Její pravomoci zastává starosta osobně.

V Kolovratech je typická vysoká míra personální kontinuity v zastupitelstvu i na pozici starosty. Vůdčí postavení mezi politickými uskupeními v obci má již od roku 1990 ODS, resp. ve svých prvopočátcích OF. Z jejího středu byl také v roce 1990 zvolen starosta, který byl na svém postu potvrzen po čtyři volební období za sebou. Před volbami v roce 2006 sám další kandidaturu na místo starosty odmítl s tím, že je čas, aby se věnoval svému občanskému povolání. Tento dlouholetý starosta se do obce přistěhoval v 80. letech, takže z dnešního pohledu je možné považovat ho za starousedlíka. Když se však ujímal funkce v roce 1990, sám sebe se podle vlastních slov ptal, „jak je možné, že [občané ve volbách 1990, pozn. autora] zvolili ‚naplaveninu‘, člověka, který nebyl jedním z nich“.¹⁸

V roce 1994 v komunálních volbách zvítězila s převahou ODS se 7 mandáty, další si rozdělily KSČM (2 mandáty), KDU-ČSL (1) a sdružení Pražané Praze (1 mandát). V roce 1998 opět zvítězila kandidátka ODS s téměř totožnými výsledky: ODS 7 mandátů, z toho byli 2 straníci, KSČM 2 mandáty, z toho 1 straník, KDU-ČSL 2 mandáty a také 1 straník. Z předchozího zastupitelstva setrvali pouze tři členové. Ve volbách v roce 2002 vzrostla převaha ODS. Ze 13 mandátů získala 11 křesel, KSČM pak zbylá dvě. Zároveň značně vzrostl počet straníků v zastupitelstvu (ODS 8, KSČM 1). Personální kontinuita zastupitelů byla také vyšší. Z předchozího období zůstalo 6 zastupitelů. Do komunálních voleb v roce 2006 kandidovalo vedle ODS a KSČM nové politické uskupení *Sdružení nezávislých kandidátů „Kolovraty a Lipany – náš domov“* (SNK-KL). Do těchto voleb již kandidovali ve větší míře novousedlíci, a to jak za ODS, tak zejména za SNK-KL. Ve volbách 2006 opět zvítězila ODS s velkou převahou 10 mandátů, 3 mandáty pak získala SNK-KL. KSČM v těchto volbách nezískává žádné zastupitelské křeslo, poprvé od roku 1990. Při výsledných povolebních jednáních SNK-KL neprosadilo žádné ze svých požadavků na pozici v komisích.

18 Cit. dle Kolovratský zpravodaj 03/2006, s. 11.

Tabulka 4. Rozložení mandátů mezi kandidující strany a volební účast v komunálních volbách 1990–2006, městská část Praha-Kolovraty

1990	1994	1998	2002	2006	
Podíl hlasů pro ⁽¹⁾ :	Počet mandátů pro:	Počet mandátů pro:	Počet mandátů pro:	Počet mandátů pro:	
ČSL	12,6	KDU-ČSL 1	KDU-ČSL 2	NK 0	SNK-KL 3
KSČ	17,9	KSČM 2	KSČM 2	KSČM 2	KSČM 0
OF	44,4 *	ODS 7 *	ODS 7 *	ODS 11 *	ODS 10 *
SZ	25,1	PP 1			
Volební účast v %	82,2	71,1	55,1	60,3	58,9

Zdroj: ČSÚ, www.volby.cz (ze dne 12. 7. 2007).

(1): Údaje o počtech mandátů pro jednotlivé strany pro volby v roce 1990 nebyly autorům k dispozici.

Poznámka 1: * znamená, že kandidát té strany se stal starostou.

Poznámka 2: OF: Občanské fórum, SZ: Strana zelených, NK: Sdružení nezávislých kandidátů, SNK-KL: Sdružení nezávislých kandidátů-Kolovraty a Lipany.

2.4.3. Hlavní témata lokální politiky

V městské části Kolovraty jsou vzhledem ke značné personální i stranické kontinuitě v zastupitelstvu zachovány rozvojové priority a způsob vládnutí z předchozích volebních období. Z hlediska priorit se v předvolební kampani v roce 2006 příliš nelišil ani program ODS a SNK-KL. Strany se spíše lišily ve způsobu sebe prezentace: ODS jako sebevědomá strana s kontinuitou a hmatatelnými výsledky na rozvoji obce, SNK-KL jako strana, která by ráda nabídla alternativu k jednostranně sebevědomému přístupu ODS větší diskusí a komunikací s občany a kontrolou hospodaření obce. Tím, že SNK-KL nepředstavila jasně opoziční program vůči ODS, nemohla předpokládat vysoký zisk mandátů v zastupitelstvu. Radikální vymezení vůči ODS bylo obtížné právě díky dlouhodobému úspěšnému působení ODS. Obě strany ve svých předvolebních programech zdůrazňovaly svou podporu uváženému rozvoji městské části než jejímu rychlému rozšiřování. Zmíněná priorita byla výraznější u SNK-KL. Tato strana se také kriticky vyjadřovala k některým (nespecifikovaným) změnám územního plánu v minulosti a naznačovala také odmítavý postoj k možnému osobnímu střetu zájmů. Tím narážela na fakt, že někteří kandidáti ODS jsou údajně ve vedení stavebních či developerských firem. Je třeba ovšem zdůraznit, že se žádný střet zájmů ze strany kandidátů ODS v minulosti neprokázal a že ani SNK-KL na žádnou takovou kontroverzní činnost nepoukazovala. Významná témata rozvoje obce společně oběma demokratickým kandidátkám byla rozvoj služeb v městské části (maloobchod, pošta, doprava), zmírnění dopadů plánovaného dálničního obchvatu Prahy a železničního koridoru, další rozšiřování MŠ a ZŠ a podpora péče o zeleň, o spolkovou činnost atd. Ve volbách 2006 již nebylo tématem

zlepšování infrastruktury, tak jako tomu bylo v obcích Horoměřice a Jesenice. Kolovraty, stejně jako Březiněves, mají již tyto problémy vyřešeny.

Odlišnost mezi oběma politickými subjekty byla v důrazu kladeném na jejich stranickost. Zástupci ODS zdůrazňovali svou stranickost jako výhodu jednak proto, že strana má jasný ideový rámec, a také proto, že „díky struktuře jejich strany mají úzké kontakty do všech stupňů veřejné správy“.¹⁹ Sdružení SNK-KL je složeno z nestraníků a jejich postoje ke stranickosti nebyly diskutovány ani vzhledem k vlastním členům, ani jako kritika strany protikandidátů.

KSČM se jako třetí kandidující strana do zastupitelstva v roce 2006 nijak aktivně předvolební kampaň neúčastnila. Nezveřejnila program, ani se neprezentovala jiným způsobem. Jediná informace o kandidátce KSČM byla přímo na volebních lístcích.

Předvolební kampaň v roce 2006 probíhala klasickým způsobem prostřednictvím letáků, papírových programů a besed. Internetová diskuse nebyla otevřena. Na oficiálních stránkách obce prostor pro diskusi vůbec nebyl a jediná strana, která měla webové stránky, byla SNK-KL, ani tam ovšem debata neprobíhala. Volební kampaň probíhala na první pohled korektním způsobem bez přehnaných osobních výpadů a netaktních postupů. Po volbách ovšem opoziční strana SNK-KL zpochybňovala deklarovanou nadstranickost a apolitičnost místní tiskoviny *Kolovratský zpravodaj*. Ten před volbami otiskoval mimo jiné obsáhlé a velmi pozitivně laděné rozhovory se starostou a dalšími zastupiteli za ODS, po volbách však odmítl z důvodu zachování apolitičnosti otisknout kritický článek zastupitelů za SNK-KL týkající se obsazování postů ve výborech.

Kolovraty byly stejně jako mnoho dalších okrajových částí Prahy na konci 80. let periferií bez dostatečných služeb a infrastruktury, bez investic a tudíž i atraktivity. Lokalita tedy prošla za posledních 17 let závratným rozvojem nejen z hlediska samotného rozrůstání, ale celkového zlepšení kvality života. Bylo to umožněno jednak růstem investic hlavního města do rozvoje infrastruktury a pak také aktivní politikou představitelů radnice. Byla vybudována kanalizace, přípojka na městský vodovod, čistička odpadních vod, byly opraveny pozemní komunikace, modernizována škola a školka, zřízeno informační centrum a nové prostory pro knihovnu, dále byly revitalizovány rybníky a některé z nich upraveny ke koupání, bylo vytvořeno téměř 30 km turistických tras v okolí obce a další. Na území obce operuje velké množství spolků. Převážná většina z nich byla založena po roce 1989 a řada z nich vznikla po roce 2000. Jejich zaměření pokrývá širokou škálu aktivit. Pro děti zde existuje 10 spolků (mateřské centrum, skauti, mladí hasiči, pěvecké a taneční spolky, sportovní a další zájmová sdružení), pro dospělé pak 13 spolků – vedle sportovních a kulturních spolků zde působí hasiči, klub důchodců a dvě občanská sdružení zaměřená na rozvoj nebo prosazování zájmů konkrétních lokalit městské části. Jen dva spolky vznikly před rokem 1989, resp. ještě před rokem 1948, a to Sbor dobrovolných hasičů Kolovraty a TJ Sokol Kolovraty. Na druhou stranu svou činnost zde ukončili zahrádkáři. Nově přichodzí obyvatelé se do zájmových aktivit v obci zapojují. Mají zájem zejména o sportovní aktivity a aktivity pro děti. Často se o nabídku existujících spolků zajímají ihned po nastěhování do obce. Spolky jsou podporovány mimo jiné i z rozpočtu městské části formou grantů.

Zájmy novo- a starousedlíků nejsou v Kolovratech podle všeho v opozici, ani ve vzájemném konfliktu. ODS i SNK-KL se snažily svým programem oslovit co nejširší voličské pole a není možné

19 Citováno z předvolebního letáku ODS distribuovaného do poštovních schránek občanů obce před volbami v roce 2006.

prokázat, že by jednu nebo druhou stranu volili spíše staro- či novousedlíci. Kandidátka SNK-KL je obecně mladší, průměrný věk je 39 let (zatímco u ODS je to 47 let) a figuruje na ní 9 novousedlíků. Zdůrazňování vlastního novo- či starousedlictví nehrálo v prezentaci kandidátů do zastupitelstva žádnou roli a z předvolebních materiálů nebylo možné se informaci o délce bydliště v městské části dovědět.

Fakt, že obec je tvořena dvěma prostorově oddělenými částmi Kolovraty a o mnoho menšími Lipany, působí určité problémy, a to především z hlediska dostupnosti služeb a dopravního spojení v Lipanech. Nijak se to ovšem neodráží v tématech komunální politiky, ani v požadavcích občanů.

2.4.4. Dílčí závěry

Městská část Praha – Kolovraty prošla za posledních 17 let rychlým rozvojem, jak v oblasti zlepšení infrastruktury a služeb, tak prostorovým rozrůstáním typickým pro suburbánní lokality. Počet obyvatel za posledních deset let vzrostl asi o dvě třetiny a bude vzhledem k plánované rezidenční výstavbě růst i nadále. Pro obec je typická stabilita politické reprezentace představovaná od roku 1990 ODS. Ta zatím všechny komunální volby s přehledem vyhrála a svoji pozici v posledních dvou volbách ještě upevnila, přičemž většina zastupitelů ODS jsou členové strany. Opoziční sdružení zformované před komunálními volbami v roce 2006 má za cíl, spíše než nabídnout výrazně jiné priority a postupy, kontrolovat činnost a způsob rozhodování v zastupitelstvu, a přispívat tak k jeho průhlednosti a k vyvážené informovanosti občanů. Tato role se jeví jako potřebná, ale s převahou, jakou ODS v zastupitelstvu má, je její dosah jen omezený.

2.5. Brno-Jehnice

Jana Vobecká, Petr Daněk

2.5.1. Poloha a demografická situace

Jehnice jsou jednou z 29 městských částí Brna. Někdejší samostatná obec byla v roce 1971 sloučena s Brnem a stala se součástí městského obvodu Brno V. Iniciativou několika místních obyvatel byla v listopadu 1990 obnovena místní samospráva. Jehnice se nacházejí asi 9 kilometrů na sever od centra Brna s dobrým silničním spojením, leží v kopcovité lesnaté krajině mimo hlavní dopravní tahy a střediska průmyslové výroby. To je činí atraktivními pro rezidenční suburbanizaci. Členitost terénu zároveň podmiňuje charakter zástavby, její kompaktnost a přirozené omezení příliš rozsáhlého šíření výstavby.

Obrázek 11. Brno-Jehnice

Zdroj: www.atlas.cz (ze dne 19. 6. 2007).

Obrázek 12. Ukázka nové zástavby v Jehnicích

Zdroj: www.mupo.cz (ze dne 29. 10. 2007).

Bytovou výstavbu v Jehnicích umožnilo předchozí vybudování inženýrských sítí (nová splašková kanalizace, rozvod plynu, zásobování vodou z nového zdroje, telekomunikace), které postupně probíhalo od počátku 90. let. Vybudování infrastruktury bylo hlavním cílem nové místní politické reprezentace, zvolené v prvních volbách v roce 1990. Bylo považováno za hlavní podmínku rozvoje, resp. přežití městské části. Stejný význam byl přikládán rekonstrukci a rozšíření základní školy. Ve škole probíhala výuka, ale hrozilo její uzavření, a to jak z důvodu snižujícího se počtu dětí, tak i pro špatný technický stav a nevyhovující hygienické podmínky.

Představitelé městské části byli od počátku 90. let velmi úspěšní v získávání prostředků na rozvoj sídla, především na uvedené dvě priority (budování infrastruktury a rekonstrukci školy). Příčinou úspěšnosti byla objektivní investiční zanedbanost sídla, aktivita místní politické reprezentace a zřejmě i kontakty několika vlivných osobností s vazbou k městské části.

Jehnice patřily mezi první lokality v severní části Brna, kde začala rozsáhlejší bytová výstavba. Již v roce 1995 vznikly tři nové ulice rodinných domů. Výstavba pak dále pokračovala od roku 1997 a v roce 2005 tak existuje v Jehnicích 10 „starých“ ulic, existujících v době připojení Jehnic k Brnu v roce 1971, a 8 ulic vzniklých v souvislosti s novou výstavbou od poloviny 90. let. Mezi lety 1991 a 2005 se téměř zdvojnásobil počet obyvatel lokality na 969. Stejně jako v jiných suburbánních oblastech sestávali nově přistěhovalí zejména z mladších osob s dobrým ekonomickým postavením a vyšším vzděláním.²⁰

2.5.2. Vývoj komunální politiky od 90. let: stranické spektrum a jeho obměna, personální obměna zastupitelů, zapojení nově přistěhovalých obyvatel

V Jehnicích je voleno sedmičlenné zastupitelstvo. Prvních komunálních voleb v listopadu 1990 se účastnilo 82 % oprávněných voličů. Byly sestaveny tři kandidátky a všechny volební strany se po volbách podílely na sestavení zastupitelstva. Vítězem voleb se stalo Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko. Rozhodnutí kandidovat na kandidátce právě tohoto hnutí pravděpodobně souviselo s tehdejší vlnou moravského regionalismu, označení volební strany však podle informátorů pro rozhodování voličů v Jehnicích nebylo podstatné, lidé volili kandidáty na základě osobní znalosti.

Jádro zastupitelstva utvořila skupina, která se aktivně podílela již na osamostatnění městské části. Jejimi aktivními členy byli lidé, kteří se do Jehnic přistěhovali v 80. letech a kteří se ani dnes nepovažují za starousedlíky. Z jejich středu byl zvolen i tehdejší starosta a zůstal jím do současnosti (nepřetržitě již páté volební období). Hlavní prioritou činnosti byla obnova zanedbané (resp. neexistující) infrastruktury, v čemž bylo zastupitelstvo velmi úspěšné.

Voleb v roce 1994 se zúčastnila opět tři volební uskupení, avšak z volebních stran roku 1990 znovu sestavila kandidátku pouze KDU-ČSL. Spolu s ní kandidovala dvě sdružení nezávislých kandidátů (NK1 a NK2). Na kandidátce KDU-ČSL byli dva členové strany a pět nestraníků. Ve volbách si nakonec všechna tři seskupení rozdělila hlasy poměrně rovnoměrně: KDU-ČSL obsadila tři místa v zastupitelstvu, NK1 i NK2 získala shodně po dvou mandátech. Volby potvrdily posun místní politiky směrem k uskupením nezávislých kandidátů, ale neznamenaly žádný zvrát ve vývoji místního politického uspořádání, ani priorit rozvoje městské části.

V listopadu 1998 se voleb do zastupitelstva městské části poprvé účastnili i obyvatelé nových ulic. Počet oprávněných voličů byl přesně o 100 osob vyšší než v roce 1990, avšak díky nižší účasti zůstal počet vydaných obálek přibližně stejný. Účast 66,5 % přesto byla poměrně vysoká (průměrná volební účast v Brně byla 39 %).²¹ V těchto volbách se spektrum volebních stran rozšířilo a o místa v zastupi-

²⁰ Viz tabulku 6.

²¹ Viz přílohu 1.

telstvu soutěžilo již pět volebních uskupení: vedle tradiční KDU-ČSL tři různá sdružení nezávislých kandidátů a nově také ČSSD. Všechna sestavila úplnou sedmičlennou kandidátku s výjimkou sdružení nezávislých kandidátů č. 2, které nominovalo 4 kandidáty. Celkem tak do sedmičlenného zastupitelstva kandidovalo 32 osob. Ve volbách získaly všechny strany alespoň jeden mandát, dvě nejúspěšnější – sdružení NK č. 1 a KDU-ČSL – dva mandáty. Výsledky voleb je možné interpretovat jako potvrzení předchozího směřování vývoje obce, včetně potvrzení osob v jeho čele. Nejvíce hlasů získal starosta a do zastupitelstva se s ním dostali další lidé ze skupiny, která v roce 1990 obnovovala politický život v městské části. Současně se do zastupitelstva dostali noví lidé.

V listopadu 2002 bylo na seznamech voličů o 125 osob více než v roce 1998. S odkazem na výsledky sčítání, konaného téměř o dva roky dříve, lze odhadovat, že více než třetinu voličů tvořili obyvatelé nové zástavby. Účast zůstala přibližně stejná: 64,2 % a v porovnání s účastí ve volbách do zastupitelstva města Brna (34,1 %) relativně vysoká.²²

Hlavním rysem voleb v roce 2002 bylo další výrazné zvýšení konkurence volebních stran. K místním volbám se registrovalo 8 volebních uskupení a o 7 míst v zastupitelstvu se ucházelo celkem 50 kandidátů. V historii obnovené místní politiky tak byly poprvé sestaveny kandidátky, z nichž nebyl zvolen žádný člen zastupitelstva. Za vítěze voleb je možné označit sdružení NK č. 1, vedené starostou, které získalo 3 mandáty. KDU-ČSL, tradiční účastník voleb, získala druhý nejvyšší počet hlasů, ve zvýšené konkurenci to však stačilo na získání jediného mandátu. Místní organizace této strany v Jehnicích zestárla a žádný z jejích členů již nekandidoval – všichni na kandidátce KDU-ČSL byli nestraníci. O další mandáty se rozdělilo Sdružení nezávislých (kandidující celostátně), místní Sdružení NK č. 2 a ODS. Třetí místní sdružení nezávislých kandidátů (NK Jehnice III), ČSSD ani nové seskupení Nestraníci pro Moravu nezískaly žádný mandát. V těchto volbách došlo k personální výměně v pěti zastupitelských křeslech, dva zastupitelé zůstali stejní jako v předchozím volebním období. Nárůst počtu stran a sdružení usilujících o křesla v jehnickém zastupitelstvu vyzývá k vysvětlení. Dotázaní aktéři lokální politiky nabízejí dvě odlišná vysvětlení, která je možné zjednodušeně označit jako „harmonické“ a „konfliktní“.

Podle prvního z nich byla zvýšená konkurence projevem úspěšného předchozího vývoje. Obyvatelé Jehnic viděli úspěchy, viděli za nimi místní zastupitelstvo, a chtěli se na řízení dalšího vývoje obce podílet. Pro uspokojení všech zájemců byly tedy podle této interpretace sestaveny tři kandidátky nezávislých, které však měly společný program.

Podle „konfliktní“ interpretace byl příčinou zvýšení stupně volební konkurence také předchozí úspěšný vývoj, avšak v tomto případě proto, že vyvolal závist ze strany těch, kteří se na jeho dosavadním řízení nepodíleli. Se vznikem této opozice je spojována skupina lidí kolem místní organizace ODS a částečně i kolem kandidátky (celostátního) Sdružení nezávislých. Vědomí existence této opozice mobilizovalo většinovou skupinu, resp. skupiny, sympatizující s činností starosty, k sestavení více kandidátek nezávislých, protože tato strategie mohla dát voličům pocit většího výběru, přitáhnout více hlasů voličů, a vést tak k získání více mandátů spíše než zapsání všech osobností na jedinou kandidátku.

Bez ohledu na to, kterou interpretaci přijmeme, je pro sledovanou otázku podstatné to, že místní opozice vznikla na základě názorové diferenciací (hodnocení způsobu řízení městské části) a není vy-

²² Pro srovnání volební účasti v obecních volbách 1998, 2002 a 2006 s průměrem okresu a s volbami do PSP ČR viz přílohu 1.

mezena teritoriálně. Všechny volební strany mají svoje těžiště mezi obyvateli starých Jehnic. Obyvatelé nové výstavby v místním politickém systému participují do té míry, že několik z nich kandidovalo na méně volitelných místech uvedených kandidátek, avšak jejich podíl na celkovém počtu kandidátů je významně nižší než podíl obyvatel nové výstavby na obyvatelstvu městské části. Do zastupitelstva v roce 2002 se dostala jedna osoba patřící mezi nově přistěhovalé obyvatele.

V posledních komunálních volbách v roce 2006 se o místa v zastupitelstvu ucházelo 35 kandidátů z pěti stran. Volební účast byla opět relativně vysoká: 62,8 % (volební účast v průměru všech městských částí Brna byla 40,5 %). Volby s velkým náskokem vyhrálo sdružení NK č. 1 v čele s panem starostou a získalo 3 mandáty, dále se do zastupitelstva dostali zástupci Sdružení nezávislých (kandidující celostátně), ODS a KDU-ČSL. Tři zastupitelé obhájili svůj mandát z předchozího volebního období.

Tabulka 5. Rozložení mandátů mezi kandidující strany a volební účast v komunálních volbách 1990-2006, městská část Brno-Jehnice

1990		1994		1998		2002		2006	
Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:		Počet mandátů pro:	
ČSL	1	KDU-ČSL	3	KDU-ČSL	2	KDU-ČSL	1	KDU-ČSL	1
OF	2	NK č. 1	2 *	NK č. 1	2 *	NK č. 1	3 *	NK č. 1	3 *
HSD-SMS	4	NK č. 2	2	NK č. 2	1	NK č. 2	1	NK č. 2	0
				NK č. 3	1	NK č. 3	0	ODS	1
				ČSSD	1	ČSSD	0	SN	2
						ODS	1		
						SN	1		
						NpM	0		
Volební účast v %	81,8		nejz.		66,5		64,2		62,8

Zdroj: ČSÚ, www.volby.cz (ze dne 12. 7. 2007).

Poznámka 1: * znamená, že kandidát té strany se stal starostou. V roce 1990 nebylo zjištěno, protože si starosta nevzpomíná, za kterou stranu kandidoval.

Poznámka 2: ČSL: Česká strana lidová, OF: Občanské fórum, HSD-SMS: Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko, NK: Sdružení nezávislých kandidátů, SN: Sdružení nezávislých, NpM: Nestraníci pro Moravu.

I přes značnou obměnu členů zastupitelstva se dá říci, že kontinuita způsobu řízení městské části a témat lokální politiky byly zachovány od počátku 90. let. Bylo to dáno zejména tím, že po všechna volební období stál v čele obce tentýž starosta. Nesporným přínosem pro relativně bezproblémové a nekonfliktní vládnutí v této městské části byla velmi intenzivní snaha o obnovu obce od počátku 90. let, jak bylo zmíněno výše. Nová škola svou naddimenzovaností vzbuzovala kritiku. Dnes ovšem její kapacita odpovídá potřebám a díky zájmovým – především sportovním – aktivitám se daří obnovit historický význam spádového střediska pro sousední sídla Ořešín a Mokrá Hora. Mezi novo- a starousedlíky neexistují žádná konfliktní témata, ani se žádná z politických stran nikdy neprofilovala jako zastánce zájmu jedné či druhé. Místní politice a rozvoji obce se věnují spíše starousedlíci. Novousedlíci využívají zejména sportovní a kulturní spolky, které spolu s místními hostinci představují půdu pro setkávání obyvatel a začleňování novousedlíků do života obce. V Jehnicích působí TJ Sokol, Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecké sdružení, Brontosaurus, Český svaz chovatelů, seniorské sdružení a tenisový oddíl. Veřejná aktivita některých obyvatel se projevuje jak v oblasti organizace sportovní nebo zájmové činnosti, tak v participaci v místním politickém systému. Např. starosta městské části je současně starostou TJ Sokol Jehnice. Dotázaní se však shodují v názoru, že jednotlivá občanská sdružení nejsou základem pro vytváření politických (volebních) seskupení. Vytvářejí prostor pro sociální komunikaci, ale stojí mimo místní politický systém.

2.5.3. Dílčí závěry

Brno-Jehnice jsou městskou částí, která zaznamenala suburbanizační tendence jako jedna z prvních lokalit Brna již v první polovině 90. let. Bylo to dáno jednak její atraktivní polohou, ale i rychle se zlepšujícím stavem technické infrastruktury a občanské vybavenosti. Revitalizace obce byla na počátku 90. let hlavní prioritou místní politické reprezentace a dá se považovat za úspěšně dokončenou. Důkazem úspěchu politické reprezentace oné doby je fakt, že starosta jakožto hlavní aktér důležitých změn v obci zastává svou funkci nepřetržitě od roku 1990 již páté volební období v řadě. Tato okolnost zajišťuje kontinuitu ve způsobu vedení a prioritách rozvoje lokality i přes to, že v zastupitelstvu dochází v mezidobí ke značné personální i stranické obměně. V místní politice se vedle starousedlíků angažují i novousedlíci, ovšem poněkud menší měrou, než by odpovídalo jejich podílu mezi obyvateli lokality. Zájmy novo- a starousedlíků nejsou ve vzájemné opozici a takové dělení není a nebylo v Jehnicích politickým tématem.

3. Závěr

Tomáš Kostecký, Jana Vobecká

Provedení případových studií v pěti lokalitách zasažených procesem suburbanizace přineslo specifický typ informací o lokální politice, které by nebylo možné získat analýzou statistických agregátních dat. Jsme si vědomi toho, že počet sledovaných případů je příliš malý na to, abychom mohli získané informace přijmout jako obecně platné pro všechny suburbánní lokality v České republice. Přesto se pokusíme o obecnější pohled na dosud získané informace o lokální politice v suburbánních lokalitách. Na pěti případech suburbánních lokalit jsme zkoumali aktéry lokální politiky, instituce, které ke své lokálně-politické aktivitě využívají, a také hlavní témata lokální politiky. Při studiu jsme se zaměřovali na to, zda, případně do jaké míry a jakým způsobem do politického dění v lokalitách zasáhl samotný proces suburbanizace.

Je samozřejmě těžké odhalit všechny faktory, které ovlivňují politický vývoj v námi sledovaných suburbánních lokalitách i konkrétní kroky a rozhodnutí aktérů lokální politiky, a popsat mechanismy jejich působení. Kromě toho, že potenciálně významných faktorů je velké množství, představuje hlavní komplikaci skutečnost, že jsou různého typu. Některé rysy politického života na lokální úrovni mohou být ovlivněny vnějšími podmínkami, na které nemají lokální političtí aktéři žádný vliv. Jiné mohou mít původ ve strukturálních charakteristikách lokality, které jsou zpravidla zděděny z minulosti, ale které mohou být přinejmenším do jisté míry měněny či ovlivňovány rozhodnutím lokálních politiků. Konečně některé faktory ovlivňující lokální politiku v suburbánních oblastech jsou čistě endogenní povahy, neboť vycházejí z rozhodnutí a aktivity místních politických elit nebo veřejně aktivních občanů.

Typickým příkladem vnějšího faktoru, který významně ovlivnil politický vývoj ve sledovaných lokalitách, je především samotné zahájení procesu suburbanizace. Ekonomické a politické změny po roce 1989 vedly k prudkým změnám cenových relací na trhu s nemovitostmi a otevření prostoru pro aktivitu nových ekonomických subjektů v této oblasti. Pro investory do bytové výstavby (individuální i firemní) se hlavními lokalizačními faktory stala dostupnost a cena pozemků; ty byly příznivější v příměstských lokalitách než ve vnitřním městě. Významným vnějším faktorem ovlivňujícím zahájení procesu suburbanizace byla také zvětšující se diferenciací sociální struktury obyvatel, jejímž projevem bylo vytváření poptávky po dražším kvalitním bydlení ze strany úspěšných podnikatelů a dalších příjmově nadprůměrných skupin.²³ Zlepšující se ekonomická situace a významný pokles úrokových sazeb ve druhé polovině 90. let vedl k větší dostupnosti hypoték. Právě zpřístupnění úvěrových nástrojů širším vrstvám obyvatelstva umožnilo masovější suburbanizaci, jíž jsme svědky v zázemí nejen velkých měst v České republice po roce 1997. Lokální politiku také nepochybně ovlivňují geografické faktory, jako jsou poloha lokality, její dopravní dostupnost z centra města či urbanistic-

23 Citováno dle Daněk, Petr. 2005. *Brno-Jehnice: suburbanizace a její vliv na místní politiku*. (Nepublikováno).

ká struktura lokality (zvláště to, jestli je lokalita tvořena jedním kompaktním sídlem, nebo má naopak více prostorově oddělených částí).

Velký vliv na lokální politiku mají také faktory strukturální povahy. Jejich typickým příkladem je demografická a socioekonomická struktura obyvatel. Ta je sice do značné míry zděděna z minulosti, ale může být rovněž ovlivňována politickou reprezentací lokality (například prostřednictvím regulace rozsahu a charakteru nové výstavby). Někdy mohou být požadavky různých věkových nebo socioprofesionálních skupin obyvatel v protikladu a pro vedení obce to může vyústit v konfliktní situaci při prosazování zájmů těch či oněch skupin obyvatel. Právě v suburbánních lokalitách je vznik takové situace více pravděpodobný, protože nově přistěhovalí jsou většinou obyvatelé v mladším a středním věku, často rodiny s malými dětmi. Jejich ekonomický status, profese i vzdělání je obecně vyšší než u starousedlíků. Navíc mnohdy přicházejí bez jakéhokoli předchozího vztahu k lokalitě, i proto se jejich zájmy nemusí příliš ztotožňovat se zájmy starousedlíků.

Dalšími zděděnými, avšak potenciálně měnitelnými strukturálními faktory, které mohou podstatně ovlivňovat charakter lokální politiky, je existence či neexistence územního plánu a majetkové poměry v lokalitě, pokud jde o nemovitosti. Jak územní plány, tak majetkové poměry mohou být ovlivňovány rozhodnutím politické reprezentace v obci (schválením nového či změnami existujícího územního plánu, prodejem obecního majetku). Určitým specifickým typem strukturálního faktoru je také administrativní statut lokality, tedy v konkrétním případě to, zda se jedná o administrativně samostatnou obec nebo o samostatnou městskou část v rámci města. I když změnit administrativní statut lokality není jednoduché, politická reprezentace lokality může učinit kroky, které ke změně vedou. Samostatné obce mohou vyhlásit referendum o sloučení s jinou obcí, městské části mohou naopak usilovat o odtržení od města a získání statutu samostatné obce.

Místní politika v lokalitách, ve kterých jsme prováděli výzkum, vykazovala některé společné rysy, v jiných se lokality naopak mezi sebou výrazně lišily. Ne všechny rysy lokální politiky, ať už shodné nebo odlišné v jednotlivých lokalitách, se dají jednoznačně připsat vlivu suburbanizace. Ze srovnání studovaných městských částí a obcí se kupříkladu zdá, že městské části se vyrovnaly s revitalizací a dostavbou základní infrastruktury snadněji a rychleji než samostatné obce, což se promítlo i do odlišnosti v tématech předvolebních kampaní. Ve volbách v roce 2006 bylo téma dostavby kanalizace a další infrastruktury stále významné v obcích Horoměřice a Jesenice, ale v žádné městské části již toto předvolebním tématem nebylo. Vysvětlení tohoto rozdílu nesouvisí s intenzitou suburbanizace, ale spíše s odlišným administrativním statutem lokalit a finančními důsledky, které s sebou nese. I když zanedbanost obou typů sídel byla v roce 1990 objektivně srovnatelná, kanalizace, vodovody nebo čistíčky byly rychleji vybudovány v městských částech než v samostatných obcích. Do městských částí totiž směřovaly dotace z magistrátů, které na tyto investice disponovaly podstatně vyššími finančními prostředky v přepočtu na obyvatele, než měly k dispozici samostatné obce [Exner 2004], a které poskytovaly okrajovým městským částem prostředky přednostně, protože byly z hlediska infrastruktury zanedbanější než vnitřní město. Administrativně samostatné obce měly na tyto investice v přepočtu na hlavu podstatně méně prostředků.

Lokality se také lišily v míře, v jaké byla do předvolební kampaně zapojována nová média. Ve volbách v roce 2006 byly v obci Jesenice vedle klasických předvolebních nástrojů, jako jsou letáky, plakáty, setkání s občany, zapojeny také internetové diskuse jak na stránkách radnice, tak jednotlivých politických stran. V jiných studovaných lokalitách se zatím tato metoda nepoužila, nebo se neujala.

Konečně předmětem lokálně politických sporů se stalo postavení místních „radničních novin“. Místní zpravodaj se začasťe prezentuje jako apolitický, nicméně není výjimkou, že jeho stránky jsou využívány k podpoře kroků vedení radnice a k vytváření pozitivního obrazu o osobách v jejím čele. Svádí k tomu jistě i okolnost, že místní zpravodaje jsou financovány z obecního rozpočtu a že redakční radu vybírají starostové. Zneužívání místních tiskovin představiteli radnice bylo mimo jiné kritizováno v předvolebních kampaních v Jesenicích i v Kolovratech, zatímco v ostatních lokalitách k němu buď nedocházelo, nebo se to alespoň nestalo předmětem předvolebních diskusí. Zapojování nových typů médií do kampaně, stejně jako kontroverze ohledně možného zneužívání radničních novin momentálně vládoucími politiky, však rovněž nemají přímou souvislost se suburbanizací jako takovou.

Některé změny v místní politice však s probíhající suburbanizací zjevně souvisejí. Suburbanizace znamená růst počtu přistěhovalých. Příliv nových obyvatel přispěl k dynamickému rozvoji lokalit, které zasáhl. Lokality se významně prostorově rozrostly o nové ulice nebo celé čtvrti. Díky nově přichozím se záporný celkový i přirozený přírůstek obyvatel změnil na kladný, významně se zvýšil podíl lidí s vyšším vzděláním, a v některých lokalitách došlo dokonce k poklesu průměrného věku místní populace (viz následující tabulku).

Tabulka 6. Charakteristiky demografické změny a podílu osob s vysokoškolským vzděláním ve studovaných obcích od roku 1991

Obec, MČ	Počet obyvatel			Průměrný věk			Podíl obyvatel nad 15 let s VŠ vzděláním		
	1991	2006	Změna	1991	2005	Změna	1991	2001	Změna
Jesenice	1570	4272	+2702	36,2	34,4	-1,8	5,9	13,5	+7,6
Horoměřice	1638	2401	+763	37,1	37,7	+0,6	6,0	13,1	+7,1
Březiněves	557	751(a)	+194	35,6	38,3(c)	+2,7	5,5	10,9	+5,4
Kolovraty	1451	2605(a)	+1154	39,2	36,2(c)	-3,0	5,6	13,5	+7,9
Jehnice	532	969 (b)	+437	39,6	37,8(d)	-2,1	9,4	20,0	+10,6
ČR celkem	10 308 682	10 266 646	-42 036	36,3	40,0	+3,7	7,2	8,9	+1,7

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty.

Poznámka: (a) Údaj je k 31. 12. 2006, (b) údaj je z listopadu 2005, (c) údaje za rok 2006, (d) údaje ze SLDB 2001.

Jedním ze zřetelných politických důsledků suburbanizace bylo zapojování novousedlíků do místní politiky, které jsme zaznamenali ve čtyřech z pěti sledovaných lokalit. Ochota novousedlíků zapojit se do obecní politiky (měřeno počtem novousedlíků na kandidátkách stran) se mezi volbami 2002 a 2006 zvýšila v Jesenicích, v Horoměřicích, v Kolovratech a v Jehnicích. Motivace pro jejich vstup do místního politického dění byly, zdá se, dvojího druhu. Prvním motivem byla konfrontace a silná nespokojenost s dosavadním vedením radnice (zvláště patrné v Jesenicích před volbami v roce 2002), druhým motivem byl pak obecný zájem podílet se na rozhodování o rozvoji obce, přístup k informacím o dění na radnici a možnost kontroly její práce. Dalším projevem zájmu o dění v obci ze strany novousedlíků

byla aktivita v místních spolecích, nejvíce pozorovaná v Březiněvsi a v Kolovratech. V důsledku přílivu nových lidí do lokality dochází v politickém vedení obcí nebo městských částí rychleji ke generační obměně. Má to dvě příčiny. Jedna se objevuje v případě, že zástupci radnice nejsou schopni adaptace na nové podmínky a nahrazují je mladší lidé s profesními zkušenostmi a vzděláním, které mohou na radnici využít (příklad Jesenice). Druhá souvisí se vznikem nových politických uskupení. Ta vznikala zejména před volbami 2002 a 2006 a jejími členy byli alespoň částečně novousedlíci a další občané bez předchozí politické zkušenosti. Většina z nich patří k mladším generacím (v Jesenici, v Kolovratech, v Horoměřicích). I do stran s delší kontinuitou na politické scéně (netýká se KSČM) vstupují mladší lidé, což je částečně důsledkem přirozené generační obměny, ale také tím, že strany jsou schopny přitáhnout svým programem a výsledky nově přistěhovalé lidi (případ ODS v Jesenici, v Horoměřicích, v Kolovratech, KDU-ČSL v Jehnicích).

Suburbanizace rovněž urychlila revitalizaci a rozvoj infrastruktury. Lokality, v nichž došlo k suburbanní výstavbě, získaly do svého rozpočtu od investorů prostředky, jež věnovaly na rozvoj infrastruktury ve staré zástavbě, nebo se investoři sami na této obnově podíleli. Velikost výtěžku pro obec z jednotlivých investičních záměrů záležela na vyjednaných podmínkách mezi investorem a obcí. Efekt takového postupu je patrný zejména v obcích Jesenice a Horoměřice. U městských částí Praha-Kolovraty, Praha-Březiněves i Brno-Jehnice revitalizace infrastruktury z větší části předcházela masové suburbanizační výstavbě, protože na tyto investice byly vedením místních radnic získány dotace přímo od magistrátu Prahy, resp. Brna. Suburbanizace také nepochybně vytvořila tlak na profesionalizaci radnice. Bylo to dáno především potřebou být rovnocenným a připraveným partnerem pro jednání s investory, jejichž případné skryté záměry směřující proti zájmům obce bylo třeba umět odhalit, a nastavit takové podmínky, aby podobné jednání investorů nebylo možné. V některých případech se obecní představitelé dobrali takových znalostí poučením z předchozích chyb (v Horoměřicích). Jinde se dostala do sporu odlišná představa stylu lokálního vládnutí mezi staro- a novousedlíky (v Jesenici). Dynamický rozvoj lokalit s sebou také nesl zvýšenou potřebu otevřené komunikace obce s občany o dalším rozvoji. Jestliže otevřené informační kanály neexistují, dříve nebo později se ozvou kritické hlasy po nápravě (v Jesenici, v Horoměřicích, v Kolovratech). Velmi často patří tyto hlasy novousedlíkům.

Se suburbanizací do značné míry souvisí i vývoj hlavních témat komunální politiky ve sledovaných lokalitách. Je to vcelku přirozené v situaci, kdy se obce prostorově rozrůstají a stěhují se do nich relativně početné a z hlediska sociálního i demografického poměrně homogenní skupiny obyvatel; to vše navíc v relativně krátkém časovém rozpětí. Mezi nová témata v této souvislosti patří především praktické otázky jako zvýšení kapacity nebo stavba mateřských a základních škol, a obecně další rozvoj možností vyžití pro děti a matky s dětmi. Vzhledem k životnímu stylu nově přistěhovalých obyvatel roste poptávka po určitých typech služeb v oblasti volnočasových aktivit. Mění se ale i představy o vzhledu lokality a krajiny, tak aby se z rezidenční funkcí zatížené lokality nevytratila původní idea čistého, volného a klidného prostoru k životu, za nímž se přeci jen většina novousedlíků stěhuje. Tak je kladen důraz na výsadbu nové zeleně, budování turistických cest a obnovu a ochranu již existujících enkláv zeleně. Se zvyšující se suburbanizací narůstá také problém kapacity místních komunikací a bezpečnosti pro chodce. Všechna tato témata jsou nebo byla řešena ve všech studovaných lokalitách. Téměř všechny lokality (s výjimkou Jehnic) jsou v bezprostřední blízkosti plánovaných rychlostních komunikací, jejichž výstavba je částečně také důsledkem suburbanizace. Všechna dotčená zastupitelstva se ke stavbě těchto komunikací staví v podstatě kladně za předpokladu, že budou respektovány jejich požadavky na minimalizaci jejich dopadu na lokalitu. V Jesenici, v Horoměřicích a v Kolovratech je velmi aktuální téma možné regulace další nové výstavby a rozrůstání lokalit. Je

zajímavé, že toto téma je živě diskutováno až v poslední době, zejména před volbami v roce 2006. Zastánci zpomalení další výstavby jsou přesvědčeni, že lokalita musí nejdříve vstřebat nově přistěhované obyvatelstvo, které již v lokalitě bydlí a které se v dohledné době přistěhuje do rozestavěných domů (objevuje se v Jesenicích, v Horoměřicích a v Kolovratech). V předvolební diskusi v roce 2006 se ovšem neobjevují návrhy, jak konkrétně takovou regulaci uskutečnit, a bude zajímavé sledovat, zda a jaké nástroje politické reprezentace k řešení tohoto problému zvolí.²⁴ Společným tématem lokální politiky ve všech studovaných obcích, úzce souvisejícím se způsobem, jakým se v českých poměrech uskutečňuje stěhování z měst do suburbánních lokalit, je také (marná) snaha motivovat všechny nově přistěhované obyvatele k přihlášení k trvalému pobytu v lokalitě (ať již formou výzev, drobných darů nebo finanční motivací). Jistá část nově příchozích se totiž z různých, převážně praktických důvodů (neochota vzdát se městského obecního bytu, snaha vyhnout se finančním nákladům a časovým ztrátám spojeným se změnou trvalého bydliště a s tím související výměnou dokladů, razítek...) k trvalému pobytu ve svém novém bydlišti nepřihlásí.²⁵ Úskalí pro obce spočívá v tom, že lidé nepřihlášení k trvalému pobytu využívají služeb, které obce dotují (svoz odpadu, komunikace, školky, atd.), ale protože v ní oficiálně nebydlí, obce za ně nedostávají žádné dotace od státu.

Ve všech námi sledovaných suburbánních lokalitách lze také shodně zaznamenat posun politických preferencí obyvatelstva směrem doprava. To je také možné alespoň částečně přičíst suburbanizaci, která vede ke zvětšování počtu bohatších a vzdělanějších, tedy spíše pravicově orientovaných voličů. Po volbách v roce 2006 již není v žádném ze zastupitelstev studovaných obcí žádný zástupce KSČM ani ČSSD (ta ostatně ve volební historii ve sledovaných obcích figurovala jen velmi zřídka). V Horoměřicích a v Kolovratech se ve volbách utvrdila nebo ještě posílila vedoucí pozice ODS. Mezi kandidujícími stranami v podstatě nikde neexistuje pravo-levá ideová konfrontace tak, jak ji známe z národní úrovně. Strany působící na lokální úrovni v námi sledovaných lokalitách se tímto způsobem nepolarizují.

Oproti některým předpokladům se ovšem neprokázalo, že by došlo k poklesu stranickosti v komunální politice. V některých studovaných lokalitách je trend spíše opačný a stranickost volených zástupců obce stoupá, což činí suburbánní lokality velmi odlišné od celostátně sledovaného trendu poklesu stranickosti v obcích menší populační velikosti [Kostelecký 2007]. Prosazování nestraníků v lokální politice není jednoznačné. A to zejména z toho důvodu, že existují strany, které své straníky i podporu ztrácejí, a jiné, které svou pozici ještě posilují. I když je v každé lokalitě situace poněkud odlišná, můžeme říci, že stranou, která v čase ztrácí jak straníky, tak podporu, je jednoznačně KSČM (ve všech sledovaných obcích), ČSSD (mizí z politické scény v Březiněvsi i v Jehnicích) a do jisté míry i KDU-ČSL (v Horoměřicích a v Jehnicích její vliv stagnuje nebo slábne, v Kolovratech se vytratila po volbách v roce 2002, v dalších dvou obcích kandidáti pod hlavičkou KDU-ČSL nekandidovali). Stranou, která posiluje jak členskou základnu, tak své postavení v zastupitelstvech, je ODS. V Horoměřicích vstoupili představitelé vedení obce do ODS před volbami v roce 1998 a před volbami v roce 2006 již byli téměř všichni kandidáti do zastupitelstva za ODS členy strany. Podobně v Jesenicích vstoupila před volbami 2006 část vedení obce do ODS. Jako motiv členství ve straně je uváděna zejména jasná deklarace světonázoru a výhody zázemí velké a vlivné strany pro prosazování priorit obce mimo ni. V Kolovratech je v obecní politice ODS přítomná již od roku 1990 a od té doby strana neztratila na vlivu,

24 Jako alternativa omezení výstavby se nabízí vyhlášení stavební uzávěry, které uplatnily již např. Říčany nebo Špindlerův Mlýn.

25 Skutečné populační přírůstky námi sledovaných lokalit jsou tak ve skutečnosti ještě větší, než ukazuje tabulka 6.

dá se říci, že spíše posiluje. V Jehnicích byla vytvořena místní organizace ODS před volbami v roce 2002 a ačkoli není vůdčí silou v zastupitelstvu, je v něm přítomná. Jediná studovaná lokalita s nestranickou politikou je Březiněves. V ostatních obcích se velkou měrou na obecní politice podílejí nestraníci kandidující jak za „velké“ strany, tak za nestranické subjekty. Jde ovšem v mnoha případech o subjekty bez delší kontinuity v místní politice, výjimkou jsou v tomto směru Jehnice. Nestranické subjekty na druhou stranu zdůrazňují jako svou přednost nesvázanost se stranami vysoké politiky a zejména s jejich stylem vládnutí (argumenty nezávislých v Jesenici, v Horoměřicích a v Kolovratech před volbami 2006 – ve všech třech případech to byla uskupení kandidující poprvé). Nabízí se tedy vysvětlení, že určitý politický pragmatismus a možná i praktická účelnost vede zastupitele k přimknutí se k ideologicky blízké politické straně, která je zároveň silná v krajích, případně na magistrátu. Je na místě zde také připomenout, že ODS dlouhodobě kritizuje nivelizační způsob přerozdělování financí obcím zavedený za vlády ČSSD zákonem č. 243/2000 Sb. (zákon o rozpočtovém určení daní), na něj doplácí dynamicky se rozvíjející obce, mezi které suburbánní obce nepochybně patří.

Lze říci, že případové studie v žádné z lokalit neprokázaly jasnou politickou polarizaci mezi starousedlíky a novousedlíky. Žádné politické uskupení figurující v současnosti na lokální politické scéně ve studovaných obcích se neprofiluje čistě jako strana hájící zájmy starousedlíků nebo novousedlíků. Je to tak především proto, že nikde nejsou zájmy těchto skupin ve vyhroceném protikladu (k podobným závěrům dochází i Puldová [2006]). Nejblíže k takové polarizované situaci byla předvolební kampaň dvou nezávislých stran v Jesenici v roce 2002, kdy jedna strana byla sestavena čistě z novousedlíků a druhá ze starousedlíků. Další politický vývoj v obci však takto definované politické rozhraní do značné míry smazal. Na závěr stojí také za zmínku, že volební účast ve všech sledovaných lokalitách byla vyšší, než je průměr v lokalitách stejného typu patřících do stejného regionu (viz přílohu 1). Suburbanizace tedy v českých podmínkách ve sledovaném období nevedla k poklesu zájmu o lokální politiku, jak bylo pozorováno v mnoha jiných zemích.

Závěrem lze konstatovat, že suburbanizace se podílela značnou měrou na změně politického prostředí ve studovaných lokalitách. Nová, mnohdy masová rezidenční výstavba a příchod nových obyvatel svým sociálním statutem, vzděláním a i věkem výrazně odlišných od starousedlíků vnesly do lokální politiky nová témata, ale i nové aktéry. V politickém vývoji studovaných lokalit najdeme příklady dlouhodobé kontinuity politické reprezentace, ale i vznik nových uskupení nebo i období radikálních zvrátů. Ve většině lokalit lze konstatovat zvyšující se podporu pravicových stran v lokální politice. V některých lokalitách navíc dochází k posilování stranickosti místních politických reprezentací, a to právě ve prospěch pravicových uskupení (zde se jedná o ODS). V jiných lokalitách ovšem dlouhodobě převládá nestranická politika, kde identifikace s politickou stranou na národní úrovni nehraje významnou roli. V žádné ze sledovaných lokalit ovšem suburbanizace sama o sobě nepřinesla pokles občanské participace, měřené ochotou občanů, včetně novousedlíků, angažovat se v lokální politice. V námi sledovaných obcích se sice v souladu s obecným trendem snížila volební účast jak v komunálních, tak v parlamentních volbách, pokles účasti však byl relativně menší než v jiných lokalitách podobné velikosti patřících do stejného regionu.

Literatura

- Clark, T. N. 2000. „Old and New Paradigms for Urban Research.“ *Urban Affairs Review* 36 (1): 5–43.
- Čermák, Z. 2001. „Vývoj migrační mobility v devadesátých letech v České republice.“ Pp. 87–98 in M. Hampl (ed.). *Regionální vývoj: Specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha: Univerzita Karlova.
- Daněk, Petr. 2005. *Brno-Jehnice: suburbanizace a její vliv na místní politiku*. (Nepublikováno).
- Exner, J. 2004. *Obce, města, městské části: o místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri.
- Hoffmann-Martinot, V., J. Sellers (eds.). 2005. *Metropolitanization and Political Change*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Kostelecký, T. 2005. *Political Behavior in Metropolitan Areas in the Czech Republic between 1990 and 2002 – Patterns, Trends, and the Relation to Suburbanization and Its Socio-Spatial Patterns*. Sociologické studie/Sociological Studies 05:2. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Kostelecký, T. 2007. „Political Parties and their Role in Local Politics in the Post-Communist Czech Republic.“ Pp. 106–121 in F. Lazin, M. Evans, V. Hoffmann-Martinot, H. Wollman. *Local Government Reforms in Countries in Transition: a Global Perspective*. Lanham, Maryland: Lexington Books.
- Kostelecký, T., D. Čermák. 2004. *Metropolitan Areas in the Czech Republic – Definitions, Basic Characteristics, Patterns of Suburbanisation and Their Impact on Political Behaviour*. Sociologické studie/Sociological Studies 04:3. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Kostelecký, T., D. Čermák. 2005. „Metropolization and the Political Change in the Czech Republic.“ Pp. 359–380 in V. Hoffmann-Martinot, J. Sellers (eds.). *Metropolitanization and Political Change*. Urban and Regional Research International Vol. 6. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Marcuse, P., R. van Kempen (eds.). 2000. *Globalizing Cities: A New Spatial Order?* Oxford: Blackwell.
- Musil, J. 1967. *Sociologie soudobého města*. Praha: Svoboda. Sociologická knihovna.
- Musil, J. 1980. *Urbanization in Socialist Countries*. New York: M. E. Sharpe, Armonk.
- Musil, J. 1993. „Changing Urban Systems in Post-communist Societies in Central Europe: Analysis and Prediction.“ *Urban Studies* 30: 899–905.
- Musil, J., Z. Ryšavý. 1983. „Urban and Regional Processes under Capitalism and Socialism: A Case Study from Czechoslovakia.“ *International Journal of Urban and Regional Research* 7 (4): 495–527.
- Oliver, E. J. 2001. *Democracy in Suburbia*. Princeton: Princeton University Press.
- Ouředníček, M. 2002. *Urbanizační procesy obyvatelstva v Pražském městském regionu*. Dizertační práce. Praha: Univerzita Karlova.
- Ouředníček, M. 2003. „Suburbanizace Prahy.“ *Sociologický časopis* 39 (2): 235–253.
- Ouředníček, M., L. Sýkora. 2002. „Současné změny v rozmístění obyvatelstva a v sociálně prostorové struktuře Prahy.“ *Demografie* 44 (4): 270–272.
- Park, R. E. 1916. „The City: Suggestions for the Investigation of Human Behavior in an Urban Environment.“ *The American Journal of Sociology* 20: 577–612.

- Puldová, Petra. 2006. *Vliv suburbanizace na změnu sociálního prostředí v zázemí Prahy*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova.
- Putnam, R. D. 2000. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster, 541 p.
- Sassen, S. 1991. *The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton: Princeton University Press.
- Sellers, J. M. 1999. „Public Goods and the Politics of Segregation: An Analysis and Cross-National Comparison.“ *Journal of Urban Affairs* 21 (2): 237–262.
- Sellers, J. M. 2002. *Governing from Below*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sýkora, L. 1999a. „Processes of Socio-spatial Differentiation in Post-communist Prague.“ *Housing Studies* 14 (5): 677–699.
- Sýkora, L. 1999b. „Local and Regional Planning and Policy in East Central European Transitional Countries.“ Pp. 153–179 in M. Hampl et al. *Geography of Societal Transformation in the Czech Republic*. Prague: Charles University, Department of Social Geography and Regional Development.
- Sýkora, L. 2001. „Proměny prostorové struktury Prahy v kontextu postkomunistické transformace.“ Pp. 127–166 in M. Hampl (ed.). *Regionální vývoj: Specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha: Univerzita Karlova.
- Sýkora, L. (ed.). 2002. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.
- Van den Berg, L., R. Drewett, L. H. Klaassen, A. Rossi, C. H. T. Vijverberg. 1982. *A Study of Growth and Decline. Urban Europe*. Vol. 1. Oxford: Pergamon Press.

Příloha 1: Přehled volební účasti v obecních volbách a volbách do PS PČR ve studovaných obcích a vyšších územních celcích

Územní jednotka	1998	2002	2006
Volební účast v %: obecní zastupitelstva			
Jesenice	48,7	59,2	57,5
Horoměřice	61,8	57,6	57,8
Praha-Březiněves	54,8	68,0	60,6
Praha-Kolovraty	55,1	60,3	58,9
Brno-Jehnice	66,5	64,2	62,8
Průměr v okrese Praha-Západ	56,3	57,0	57,7
Průměr Středočeský kraj	51,6	50,6	49,9
Průměr v Praze	39,2	35,3	42,2
Průměr v Brně	39,1	34,5	40,5
Volební účast v %: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR			
Jesenice	78,9	65,1	76,7
Horoměřice	78,1	62,1	71,9
Praha-Březiněves	84,0	70,0	81,1
Praha-Kolovraty	81,1	66,0	76,1
Brno-Jehnice	Nezj.	69,9	75,9
Průměr v okrese Praha-Západ	78,2	63,7	72,3
Průměr Středočeský kraj	76,4	58,8	66,0
Průměr v Praze	71,6	60,0	68,5
Průměr v Brně	74,4	58,3	65,3

Zdroj: www.volby.cz.

Shrnutí

Politické aspekty suburbanizace jsou tématem, jemuž nebylo v České republice doposud věnováno mnoho pozornosti. Členové oddělení Lokální a regionální studia Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., kteří se tématem zabývají, doposud publikovali práce založené na analýzách agregátních dat popisujících socioekonomické, demografické a politické změny v suburbánních obcích obklopujících čtyři největší česká města (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň). Bylo ovšem zřejmé, že některé informace o možných politických důsledcích suburbanizace nelze zjistit analýzou existujících agregátních statistických dat, bylo tedy rozhodnuto doplnit tyto analýzy několika případovými studii, jejichž výsledky jsou prezentovány v této studii. Případové studie se zaměřily na studium politického chování a občanské participace, zejména s ohledem na participaci nově přistěhovalých, v pěti vybraných lokalitách v okrajových městských částech Prahy a Brna a v obcích v zázemí Prahy. Konkrétně šlo o obce Jesenice a Horoměřice v zázemí Prahy a městské části Praha-Březiněves, Praha-Kolovraty a Brno-Jehnice. Na těchto konkrétních případech jsme se pokusili odpovědět na tři obecnější otázky, a to:

- (1) Vnáší suburbanizace do lokální politiky nová témata?
- (2) Přivádí suburbanizace nové aktéry do komunální politiky?
- (3) Je komunální politika v suburbánních oblastech spíše záležitostí nestraníků a nezávislých, jako je tomu běžně v obcích této velikosti, nebo se v nich projevuje větší stranickost lokální politiky, jako je tomu ve městech?

Nejprve byly v kapitole 2 představeny jednotlivé lokality: jejich poloha a populační vývoj, vývoj politické situace od 90. let, aktéři místní politiky, hlavní témata lokální politiky a místní občanské aktivity a spolky.

Následně v kapitole 3 byly shrnuty dopady suburbanizace na lokální politiku tak, jak je bylo možné pozorovat v pěti studovaných lokalitách, a byly zodpovězeny tři úvodní otázky.

Na základě analýzy vybraných obcí se ukázalo, že suburbanizační procesy ovlivňují lokální politiku, její témata i aktéry. Ukázalo se, že proces suburbanizace přispěl k dynamickému růstu lokalit z hlediska sociodemografického i prostorového. Suburbanizace rovněž urychlila revitalizaci a rozvoj infrastruktury zejména v případě obcí Horoměřice a Jesenice, vytvořila rovněž tlak na profesionalizaci radnic a přinesla zvýšenou potřebu otevřené komunikace obce s občany o dalším rozvoji obce.

Se suburbanizací do značné míry souvisí i vývoj hlavních témat komunální politiky ve sledovaných lokalitách. Mezi nová témata patří především praktické otázky jako zvýšení kapacity nebo stavba mateřských a základních škol, a obecně další rozvoj možností vyžití pro děti a matky s dětmi, jelikož právě

oni představují značnou část nově přistěhovalých. Vzhledem k dynamickému růstu počtu obyvatel se stává pro většinu sledovaných lokalit palčivým tématem přetížená dopravní situace a malá kapacita stávajících komunikací. Mění se ale i představy o vzhledu lokality a krajiny, tak aby se z rezidenční funkcí zatížené lokality nevytratila původní idea čistého, volného a klidného prostoru k životu, za nímž se přeci jen většina novousedlíků stěhuje. V Jesenici, v Horoměřicích a v Kolovratech byla před posledními komunálními volbami v roce 2006 velmi aktuálním tématem možná regulace další nové výstavby. Žádné konkrétní kroky k regulaci však nebyly ve zmiňovaných obcích doposud podniknuty. Trvalým problémem všech suburbánních lokalit je neochota nově přistěhovalých přehlásit se k trvalému pobytu do místa nového bydliště. Tak obce trápí na dotacích ze státního rozpočtu přerozdělovaných podle počtu trvale bydlících obyvatel.

Dalším ze zřetelných politických důsledků suburbanizace je míra zapojení novousedlíků do místní politiky. Přítomnost novousedlíků v lokální politice jsme zaznamenali ve čtyřech z pěti sledovaných lokalit. Ochota novousedlíků zapojit se do obecní politiky (měřená počtem novousedlíků na kandidátkách stran) se mezi volbami 2002 a 2006 dále zvýšila. Také volební účast ve sledovaných lokalitách je relativně vysoká. Není tedy možné tvrdit, že by občanská participace novousedlíků byla nevýznamná.

Ve většině lokalit lze konstatovat zvyšující se podporu pravicových stran v lokální politice. V některých lokalitách (v Jesenici, v Horoměřicích, v Kolovratech a částečně i v Jehnici) navíc dochází k posilování stranickosti místních politických reprezentací, a to právě ve prospěch pravicových uskupení (zde zejména ODS). Zároveň s nimi ovšem figurují v lokální politice i strany nezávislých.

Summary

The political aspects of suburbanisation are a subject that has not yet received much attention in the Czech Republic. The research team in the Local and Regional Studies Department at the Institute of Sociology AS CR, which studies this topic, has already published studies based on analyses of aggregate data describing the socio-economic, demographic, and political changes in suburban communities around the four largest Czech cities (Prague, Brno, Ostrava, Pilsen). However, it was clear that some information about the potential political impact of suburbanisation cannot be determined through just an analysis of existing aggregate statistical data, and therefore several case studies were made to complement these analyses, the results which are published in this volume. The case studies focus on political behaviour and civic participation, especially in relation to the participation of new settlers, in five selected localities: suburban neighbourhoods around the City of Prague and the City of Brno, and municipalities on the outskirts of Prague: the municipalities of Jesenice and Horoměřice on the outskirts of Prague, and the suburban neighbourhoods of Prague-Březiněves, Prague-Kolovraty and Brno-Jehnice. Based on these case studies the authors tried to answer three questions:

- (1) Does suburbanisation bring new issues into local politics?
- (2) Does suburbanisation introduce new actors into communal politics?
- (3) Do communal politics in suburban regions tend to involve political actors with no party affiliation and independents, as is usually the case of communities this size, or are local politics more partisan, as in the case of towns?

Chapter 2 of the study provides a description of the localities included in the case studies – their location and population trends, political developments since the 1990s, local political figures, the most important issues in local politics, and local civic activities and groups.

Chapter 3 summarises the impact of suburbanisation on local politics as observed in the five studied localities and answers the three basic questions of the study.

The analysis of the selected localities revealed that suburbanisation processes do have an effect on local politics and the issues and actors at the centre of local politics. Suburbanisation was found to contribute to the dynamic expansion and rapid socio-demographic growth of localities. It also tended to increase the speed at which revitalisation and the development of infrastructure proceeded, especially in the cases of Horoměřice and Jesenice, created pressure to improve the professionalism of local authorities, and increased the need for open communication between the community and citizens about the community's further development.

Suburbanisation is also largely connected with the emergence of important issues in communal politics. In the studied localities, such issues mainly involved practical questions such as increasing the capacity or building new nursery and elementary schools and generally developing the amenities aimed at children and mothers with young children, as women and children make up a substantial portion of the new settlers. Given the dynamic increase in the size of the population, one increasingly pressing issue for most of the localities is the problem of traffic and the limited capacity of the existing road networks. However, even notions about the appearance of the locality and the landscape are changing to ensure that the idea of a clean, peaceful, and open living environment, which is what most of the new settlers sought by moving, is not lost from the residential function of localities. In Jesenice, Horoměřice, and Kolovraty a key issue before the last communal elections in 2006 was the possible regulation of future development. However, no specific steps towards regulation have yet been taken in any of the communities in the study. A problem that persistently affects all suburban localities is the unwillingness of new settlers to register as permanent residents in the place of their new residence. This causes the communities to lose out on subsidies from the state budget, distributed on the basis of the number of permanent residents in a community.

Another obvious political impact of suburbanisation is how involved new settlers become in local politics. The authors registered the involvement of new settlers in local politics in four out of the five case localities. The willingness of new settlers to participate in communal politics (measured as the number of new settlers per party candidates) continued to increase between the elections in 2002 and 2006. Voter participation in the studied localities is also relatively high. The civic participation of new settlers cannot therefore be regarded as insignificant.

In most localities the study recorded increasing support for right-wing parties in local politics. Moreover, in some localities (in Jesenice, Horoměřice, Kolovraty, and somewhat also in Jehnice), it was possible to observe growing partisanship in the local political representation, especially favouring right-wing groups (mainly ODS). But independent parties also figured alongside them in local politics.

Zusammenfassung

Dem Thema der politischen Aspekte der Suburbanisierung wurde bislang in Tschechien keine große Aufmerksamkeit gewidmet. Das Team der Abteilung für Lokale und regionale Studien des Soziologischen Instituts der tschechischen Akademie der Wissenschaften, das sich mit diesem Thema beschäftigt, veröffentlichte bis dahin Arbeiten auf der Grundlage von Aggregatdaten, in denen die sozio-ökonomischen, demographischen und politischen Veränderungen in suburbanen Gemeinden im Einzugsgebiet der vier größten tschechischen Städte (Prag, Brünn, Ostrau und Pilsen) beschrieben werden. Es war jedoch offensichtlich, dass bestimmte Informationen über mögliche politische Folgen der Suburbanisierung nicht durch Analyse vorhandener Aggregatdaten und Statistiken ermittelt werden können, so dass beschlossen wurde, diese Analysen um Fallstudien zu ergänzen, deren Ergebnisse in dieser Abhandlung präsentiert werden. Die Fallstudien beschäftigten sich mit der Untersuchung des politischen Verhaltens und der Partizipation mit Schwerpunkt auf die Partizipation der Neubürger an fünf ausgewählten Standorten in Stadtteilen am Stadtrand von Prag und Brünn sowie in Gemeinden im Einzugsbereich Prags. Konkret handelte es sich um die Gemeinden Jesenice und Horoměřice im Prager Einzugsgebiet und um die Stadtteile Prag-Březiněves, Prag-Kolovraty und Brünn-Jehnice. Anhand dieser konkreten Fälle versuchten wir, Antworten auf die folgenden allgemeinen Fragen zu finden:

- (1) Bringt die Suburbanisierung neue Themen in die Kommunalpolitik?
- (2) Bringt die Suburbanisierung neue Akteure in die Kommunalpolitik?
- (3) Ist die Kommunalpolitik in suburbanen Gebieten eher Angelegenheit Parteiloser und Unabhängiger, wie es in Gemeinden dieser Größenordnung üblich ist, oder äußert sich hier eine stärkere Parteizugehörigkeit, wie in Städten?

Zunächst werden im 2. Kapitel die einzelnen Standorte mit ihrer Lage, ihrer Einwohnerentwicklung, ihrer politischen Entwicklung seit den 90. Jahren, ihren Akteuren und Hauptthemen in der Lokalpolitik sowie ihren Aktivitäten und Vereinen vorgestellt.

Im 3. Kapitel werden anschließend die Folgen der Suburbanisierung auf die Lokalpolitik der fünf untersuchten Standorte zusammengefasst und die drei einleitenden Fragen beantwortet.

Die Analyse der ausgewählten Gemeinden zeigte, dass die Prozesse der Suburbanisierung die Lokalpolitik sowie deren Themen und Akteure beeinflussen. Es zeigte sich, dass der Suburbanisierungsprozess in soziodemographischer wie auch in räumlicher Hinsicht zu einem dynamischen Wachstum der Standorte beitrug. Die Suburbanisierung beschleunigte gleichfalls die Revitalisierung und Entwicklung der Infrastruktur, insbesondere im Falle der Gemeinden Horoměřice und Jesenice,

steigerte den Druck auf Professionalisierung der Rathäuser und brachte einen erhöhten Bedarf nach offener Kommunikation mit den Bürgern über die weitere Entwicklung der Gemeinde mit sich.

Mit der Suburbanisierung hängt auch die Entwicklung der Schwerpunktthemen der Kommunalpolitik an den beobachteten Standorten zusammen. Zu den neuen Themen gehören insbesondere praktische Fragen wie die Erhöhung der Kapazität bzw. der Bau von Schulen und Kindergärten sowie allgemein die Entwicklung von Einrichtungen für Kinder und Mütter, da gerade diese einen großen Teil der Neuzugänge in diesen Gemeinden ausmachen. In Anbetracht des dynamischen Wachstums der Einwohnerzahl wird die Verkehrsüberlastung und die geringe Kapazität der vorhandenen Verkehrswege zu einem brennenden Thema. Aber auch die Vorstellungen vom Erscheinungsbild der Standorte und der Landschaft ändern sich, da die meisten Neubürger ja gerade wegen der gesunden, geräumigen und ruhigen Wohnlage zugezogen sind und diese Idee trotz Belastung des Standortes durch den Wohnungsbau erhalten möchten. In den Gemeinden Jesenice, Horoměřice und im Stadtteil Kolovraty war das Thema der Bauregulierung vor den vergangenen Kommunalwahlen im Jahr 2006 deshalb besonders aktuell. Bislang wurden in den genannten Gemeinden jedoch keine konkreten Schritte zur Bauregulierung ergriffen. Ein ständiges Problem aller suburbanen Standorte ist die mangelnde Bereitschaft der Zugezogenen, ihren Hauptwohnsitz am neuen Wohnort zu melden. Dadurch verlieren die Gemeinden Subventionen aus dem Staatshaushalt, da diese nach der Anzahl der mit Hauptwohnsitz gemeldeten Einwohner umgerechnet werden.

Eine weitere deutliche Folge der Suburbanisierung ist die Einbindung der Neubürger in die Lokalpolitik. In vier von fünf beobachteten Standorten konnten wir Neubürger in der Lokalpolitik identifizieren. Die Bereitschaft der Neubürger, sich an der Gemeindepolitik zu beteiligen, erhöhte sich (gemessen an der Anzahl der Neubürger auf den Kandidatenlisten) zwischen den Wahlen 2002 und 2006. Auch die Wahlbeteiligung an den beobachteten Standorten ist relativ hoch. Man kann also nicht behaupten, dass die Partizipation der Neubürger unbedeutend wäre.

An den meisten Standorten ist eine erhöhte Bevorzugung konservativer Parteien in der Lokalpolitik zu verzeichnen. In bestimmten Gemeinden (Jesenice, Horoměřice, Kolovraty und teilweise auch Jehnice) kommt es überdies zu einer Stärkung der Parteizugehörigkeit der politischen Repräsentation, auch hier wieder zu Gunsten konservativer Gruppierungen (insbesondere der ODS). Gleichzeitig spielen jedoch auch Parteilose in der Lokalpolitik eine wichtige Rolle.

O autorech

Mgr. Jana Vobecká

je studentkou doktorského studia demografie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze a na Université de Bourgogne v Dijonu. Ve své výzkumné práci se zaměřuje na prostorové aspekty demografického chování a socio-ekonomických charakteristik obyvatel. Vedle toho se také věnovala studiu demografického chování Židů v Čechách v minulosti. V současné době pracuje jako odborná pracovnice Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., v oddělení Lokální a regionální studia.

RNDr. Tomáš Kostecký, CSc.

je vědecký pracovník Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., vedoucí oddělení Lokální a regionální studia. Dlouhodobě se zabývá prostorovými aspekty lidského chování, lokální, regionální a komparativní politikou, politickými důsledky metropolizace a suburbanizace. Pravidelně publikuje v domácích i zahraničních odborných časopisech a knihách.

Mgr. Josef Bernard

je studentem doktorského studia sociologie na Filozofické fakultě UK v Praze a odborným pracovníkem Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., v oddělení Lokální a regionální studia.

RNDr. Petr Daněk, Ph.D.

působí jako odborný asistent v Geografickém ústavu Masarykovy univerzity v Brně.

Iva Kuncová

je studentkou magisterského cyklu sociální geografie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze.

Martin Šimon

je studentem magisterského cyklu sociální geografie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze.

Soňa Ulrychová

je studentkou magisterského cyklu sociální geografie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze.

Hana Žáčková

je studentkou magisterského cyklu sociologie na Filozofické fakultě UK v Praze.

Sociologické studie/Sociological Studies

- SS 06:14 A. Křížková (ed.), J. Bierzová, M. Čermáková, H. Hašková, H. Maříková: Pracovní a rodinné role a jejich kombinace v životě českých rodičů: plány versus realita; 140 s.
- SS 06:13 H. Hašková: Tři generace bezdětných mužů a žen v české společnosti; 100 s.
- SS 06:12 M. Tuček (ed.), I. Bayer, L. Gatnar, P. Machonin, M. Sedláčková, J. Šafr, O. Špaček: Soudržnost společnosti z pohledu české veřejnosti; 200 s.
- SS 06:11 K. Čada, A. Červinková, M. Linková, D. Řeháčková, T. Stöckelová: Věda jako věc veřejná: vědní politiky a média; 75 s.
- SS 06:10 Y. Leontiyeva (ed.), P. Ezzeddine-Lukšíková, T. Hirt, M. Jakoubek, J. Kocourek, L. Pažejová: Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové); 96 s.
- SS 06:9 J. Šafr: Social Standing and Lifestyle in Czech Society; 70 s.
- SS 06:8 G. Šamanová, M. Škodová, J. Vinopal: Obraz vědy v českém veřejném mínění; 110 s.
- SS 06:7 J. Šafr, M. Sedláčková: Sociální kapitál. Koncepty, teorie a metody měření; 93 s.
- SS 06:6 L. Linek, Š. Pecháček: Základní charakteristiky členské základny KDU-ČSL; 48 s.
- SS 06:5 D. Hamplová (ed.), K. Zeman, B. Řeháková, V. Polášek, E. Soukupová: Mímomanželská plodnost v České republice po roce 1989: sociální a ekonomické souvislosti; 92 s.
- SS 06:4 H. Hašková (ed.), P. Šalamounová, H. Víznerová, L. Zamykalová: Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě; 153 s.
- SS 06:3 P. Rakušanová, B. Řeháková: Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu; 80 s.

- SS 06:2 Z. Vajdová, D. Čermák, M. Illner: Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990; 108 s.
- SS 06:1 Z. R. Nešpor, J. Večerník (eds.): Socioekonomické hodnoty, politiky a instituce v období vstupu České republiky do Evropské unie; 278 s.
- SS 05:06 J. Stachová: Občanská společnost v regionech České republiky; 51 s., 71 Kč
- SS 05:05 P. Rakušanová: Civil Society and Participation in the Czech Republic; 47 s., 113 Kč
- SS 05:04 A. Křížková (ed.), R. Dudová, H. Hašková, H. Maříková: Kombinace pracovního a rodinného života v ČR: politiky, čas, peníze a individuální, rodinné a firemní strategie; 91 s., 156 Kč
- SS 05:03 T. Kostecký, J. Vobecká (eds.): Regionální elity 2004; 152 s., 150 Kč
- SS 05:02 T. Kostecký: Political Behavior in Metropolitan Areas in the Czech Republic between 1990 and 2002 – Patterns, Trends, and the Relation to Suburbanization and Its Socio-Spatial Patterns; 104 s., 206 Kč
- SS 05:01 B. Řeháková: Measuring Value Orientations with the Use of S.H. Schwartz's Value Portraits; 47 s., 113 Kč
- SS 04:11 J. Černý, M. Sedláčková, M. Tuček: Zdroje utváření skupinových mentalit v České republice po roce 1989; 101 s., 121 Kč
- SS 04:10 M. Hájek (ed.): Hierarchy as the Strength and Weakness of Communist Rule. The Legacy of Communist Rule IV: A Volume of Papers from the Seminar Held in Prague on September 11–12, 2003; 167 s., 187 Kč
- SS 04:09 K. Vlachová, B. Řeháková: Česká národní identita po zániku Československa a před vstupem do Evropské unie; 39 s., 71 Kč
- SS 04:08 A. Křížková: Životní strategie podnikatelek a podnikatelů na přelomu tisíciletí; 63 s., 112 Kč
- SS 04:07 J. Chaloupková, P. Šalamounová: Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě; 60 s., 94 Kč
- SS 04:06 D. Hamplová: Životní spokojenost: rodina, práce a další faktory; 43 s., 81 Kč
- SS 04:05 Z. R. Nešpor (ed.): Jaká víra? Současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství; 115 s., 114 Kč

- SS 04:04 J. Večerník: Structural Tensions in the Interface between the Labour Market and Social Policy in the Czech Republic; 87 s., 116 Kč
- SS 04:03 T. Kostelecký, D. Čermák: Metropolitan Areas in the Czech Republic – Definitions, Basic Characteristics, Patterns of Suburbanisation and Their Impact on Political Behaviour; 57 s., 148 Kč
- SS 04:02 S. Pikálková (ed.): Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika / 2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině; 152 s., 191 Kč
- SS 04:01 L. Linek: Volby do Evropského parlamentu 2004 – analýza volební účasti a stranické podpory v České republice; 73 s., 109 Kč

Sociologický datový archiv (SDA) je pracoviště Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Jeho hlavním cílem je uchování a zpřístupnění elektronických datových souborů z projektů sociologického výzkumu pro jejich další použití v akademickém výzkumu a při výuce. Mezi další cíle archivu patří podpora sekundární analýzy dat ze sociologických výzkumů a podpora pro speciální výzkumné projekty. SDA je členem Evropské rady sociálně vědních datových archivů CESSDA.

SDA na Internetu: <http://archiv.soc.cas.cz/>

- přístup k datům ze sociologických výzkumů: Elektronický katalog dat obsahuje základní informace o výzkumných projektech, datových souborech a jejich proměnných a dotazníky a kódovníky v elektronické podobě. Datové soubory z archivu je možné objednat a získat prostřednictvím Internetu, vybrané datové soubory jsou přístupné „on-line“ bez předchozí objednávky. Data jsou poskytována ve formátu pro SPSS, případně v dalších formátech vhodných pro statistické zpracování dat.
- vybrané publikace Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.: Řada publikací je dostupná „on-line“ v elektronické podobě, další je možné prostřednictvím Internetu objednat.
- adresář internetových odkazů z oblasti sociálních věd: Adresář www.odkazy.net na další zdroje sociálních dat a užitečné informace z oblasti sociálních věd.

Data a výzkum — SDA Info, recenzované odborné periodikum

SDA Info se věnuje problematice sekundární analýzy sociologických dat: poskytuje přehled o datových službách, přináší informace o výzkumných projektech a zabývá se metodologií analýzy dat. Bulletin vychází nepravidelně od roku 1999 a je distribuován zdarma na cca 200 adres z oblasti sociálního výzkumu, univerzit a médií. Zaslání je možno zajistit v Sociologickém datovém archivu na výše uvedené adrese. Starší čísla jsou dostupná v elektronické podobě na Internetu: <http://archiv.soc.cas.cz/czech/bull-cz.phtml>

SDA SOCIOLOGICAL DATA ARCHIVE

Institute of Sociology, Jilská 1, 110 00 Praha 1; tel. 221 183 231; fax 222 221 658

e-mail: archiv@soc.cas.cz; Internet: <http://archiv.soc.cas.cz>

SDA collects computerised data files from sociological surveys. Its main objective is to make Czech sociological data publicly available for academic, educational and other non-commercial purposes. Other activities of the Archive include the promotion of data dissemination and secondary analysis, and support for special research projects. SDA is a member of the CESSDA (Council of European Social Science Data Archives). An electronic data catalogue and access to services is provided via the Internet: <http://archiv.soc.cas.cz>

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Jilská 1, 110 00 Praha 1, tel.: 221 183 231, fax: 222 221 658, e-mail: archiv@soc.cas.cz, Internet: <http://archiv.soc.cas.cz>

Sociologický časopis Czech Sociological Review

Recenzovaný oborový vědecký časopis vydávaný Sociologickým ústavem Akademie věd ČR, v.v.i.

V jednotlivých číslech naleznete:

- stati zabývající se otázkami teoretické sociologie
- stati o transformaci střední a východní Evropy
- články z příbuzných oborů, jako je sociální politika, politická sociologie, demografie, regionální rozvoj, gender, sociální práce apod.
- překlady zajímavých textů zahraniční provenience
- přehledové stati
- metodologické články
- studentské práce
- recenze, anotace, informace o dění v sociologické obci, zprávy z konferencí a další zajímavosti

Časopis je citován v Current Contents/Social&Behavioral Sciences (CC/S&BS), v počítačové databázi Social SciSearch a v aktuálních oznámeních Research Alert, publikacích Institute of Scientific Information (ISI), USA.

Obsah časopisu (od roku 1993) je uveřejněn na internetu na URL <http://sreview.soc.cas.cz>
Vychází 6 x ročně (4 x česky, 2 x anglicky).

Cena jednoho výtisku je od roku 2007 75 Kč bez DPH. Předplatné na rok je 450 Kč.

Informace o předplatném a objednávky vyřizuje:

Sociologický časopis/Czech Sociological Review - redakce, Jilská 1, 110 00 Praha 1,

tel. +420 222 221 761, +420 221 183 217, fax +420 222 220 143

e-mail: sreview@soc.cas.cz, prodej@soc.cas.cz

Sociologická knihovna

Knihovna vznikla oddělením od Knihovny Filozofického a Sociologického ústavu AV ČR, která byla zničena povodní v létě 2002. Po dlouhé době, která byla vyplněna snahou o náhradu velkých ztrát na knižním fondu způsobených povodní a budováním nových prostor v přízemí budovy Sociologického ústavu AV ČR v Jilské ulici, se zejména díky darům mnoha domácích i zahraničních jednotlivců i institucí podařilo nově vybudovat samostatnou Sociologickou knihovnu. Je koncipována jako moderní oborová knihovna a má sloužit jak vědeckým pracovníkům, tak studentům a široké akademické veřejnosti. Dary a příspěvky na její další budování jsou vítány. V souvislosti s otevřením nové knihovny v dubnu 2004 vydal Sociologický ústav AV ČR publikaci, která zachycuje její budování od povodní až k jejímu zpřístupnění veřejnosti v dubnu 2004.

Kde nás najdete?

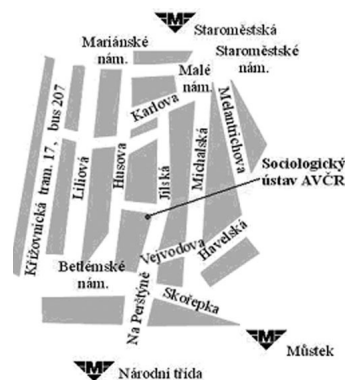
V centru Prahy v blízkosti metra B – stanice Národní třída, v budově Sociologického ústavu Akademie věd ČR, v.v.i., Jilská 1, 110 00 Praha 1
tel.: +420 222 221 753,
221 183 111 (provolba)
fax: +420 222 220 143
e-mail: socmail@soc.cas.cz
URL: <http://www.soc.cas.cz>

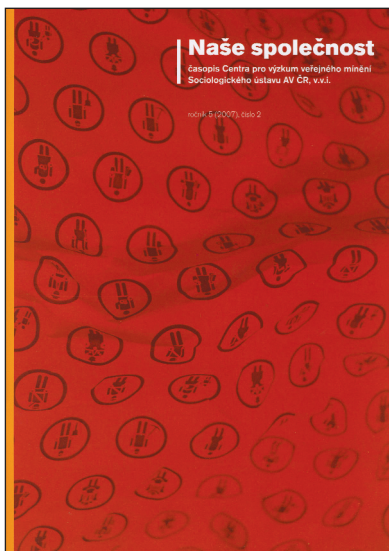
Otevírací doba:

pondělí – čtvrtek 9–18 hodin
pátek 9–14 hodin

Kontakty:

Mgr. Nela Hesová — tel. 221 183 568, Nela.Hesova@soc.cas.cz
Ing. Eva Mikolášová — tel. 221 183 568, Eva.Mikolasova@soc.cas.cz
Mgr. Radka Taučová — tel. 221 183 567, Radka.Taucova@soc.cas.cz
Studovna: tel. 221 183 569, knihovna@soc.cas.cz

Naše společnost

Ročník 5, číslo 2/2007

Časopis Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.

Recenzovaný časopis, který se primárně zaměřuje na oblast výzkumu veřejného mínění a jeho výsledků, a to s důrazem na širší mezioborové souvislosti i aktuálnost témat. Analytické stati čerpají zejména z dat z kontinuálního šetření veřejného mínění CVVM.

Časopis vychází dvakrát ročně, je distribuován zdarma. Elektronickou verzi a další informace naleznete na <http://www.cvvm.cas.cz/>

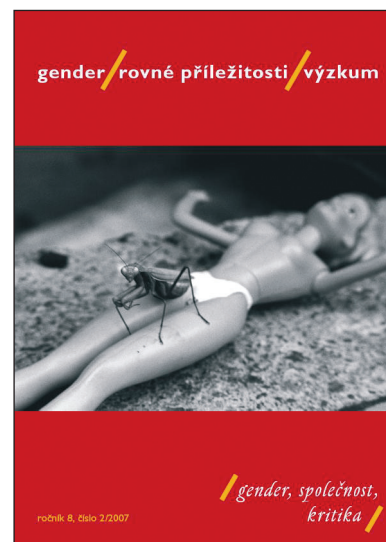
Gender, rovné příležitosti, výzkum

Ročník 8, číslo 2/2007

Časopis *Gender, rovné příležitosti, výzkum* vychází v rámci projektu *Podpora společenské akceptace a efektivního prosazování genderové rovnosti ve veřejné sféře* financovaného programem Podpory projektů cíleného výzkumu AV ČR (reg. č. S700280503).

Druhé číslo osmého ročníku časopisu *Gender, rovné příležitosti, výzkum* nemá sice jednotnou tematickou linii, jak bylo zvykem v minulých letech, nicméně společné pojítko článků představuje analýza a kritika společenských procesů a fenoménů z genderové perspektivy.

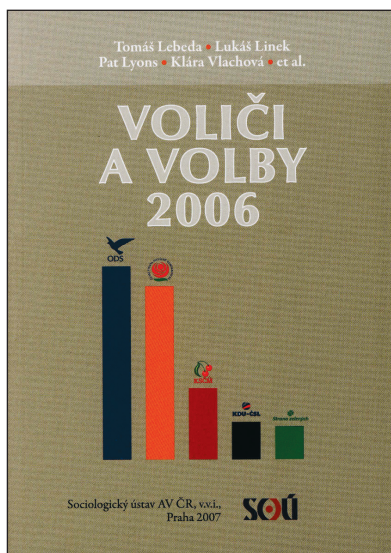
Aktuální číslo i všechna předchozí čísla najdete na adrese <http://www.genderonline.cz>

Sociologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i., Praha 2007.

Distribuce: Tiskové a ediční oddělení Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., Jilská 1, 110 00 Praha 1, tel.: 222 221 761, 221 183 217, 218, fax: 222 220 143,

e-mail: prodej@soc.cas.cz, <http://www.soc.cas.cz/>

Tomáš Lebeda, Lukáš Linek, Pat Lyons,
Klára Vlachová et al.

Voliči a volby 2006

Kniha *Voliči a volby 2006* je první knihou svého druhu, která detailně analyzuje volební chování, v tomto případě ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2006. Autoři v ní zkoumají, které skupiny občanů a proč se voleb zúčastnily a proč se rozhodly právě pro ty strany, které volily. Hledají motivační zdroje a příčiny jednotlivých volebních rozhodnutí. Autorův tým vystavěl své analýzy převážně na základě unikátního akademického výzkumu, přičemž využil teoretickou i metodologickou výbavu soudobé politologie a sociologie. Kniha nabízí pohled na volební rozhodnutí z hlediska role sociální třídy, stranické identifikace, volebních témat a osobností předsedů stran. Věnuje se specifikům nerozhodnutých voličů, mapuje dopady působení volebního systému a analyzuje roli předvolebních výzkumů volebních preferencí. Rozsah publikace je 234 stran. Cena publikace je 102 Kč bez DPH.

Petra Rakušanová

Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy

Občanská společnost je konceptem, tématem, entitou i sociální realitou, se kterou se snad každý z nás setkal v médiích, odborných diskusích a řada z nás také v praktickém každodenním životě. Přesto, nebo možná právě proto, je občanská společnost termín, který je jakousi černou skříňkou, jež se liší podle toho, kdo ji nese. A nejde jen o její obsah, ale také o její použití, které se liší na základě zájmů či hodnotových orientací aktérů. Cílem této práce nebylo teoreticky koncipovat občanskou společnost, ale na základě rozsáhlého empirického výzkumu kombinujícího kvantitativní a kvalitativní metodologii a ve funkčním propojení s existující teorií komplexně popsat českou organizovanou občanskou společnost v kontextu střední Evropy. Naším cílem bylo také představit možnou metodologii pro zkoumání organizované občanské společnosti. Výzvou pro další práci je především aplikace této metodologie na individuální neziskové organizace v České republice a v Evropě, která by přispěla k hlubšímu pochopení organizované občanské společnosti a občanské participace. Rozsah publikace je 140 stran. Cena publikace je 138 Kč bez DPH.

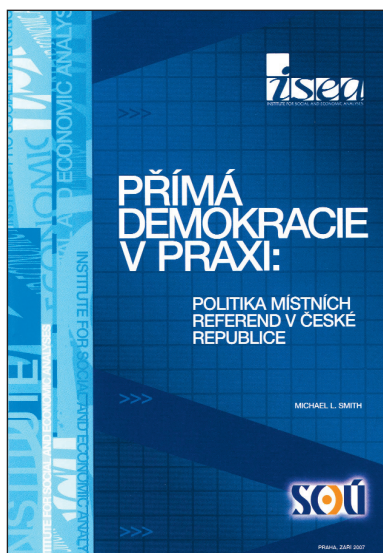
Tato publikace je první z nové ediční řady publikací Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., která začala vycházet v roce 2007 s názvem Sociologické disertace.

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Praha 2007.

Distribuce: Tiskové a ediční oddělení Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., Jilská 1, 110 00 Praha 1, tel.: 222 221 761, fax: 222 220 143, e-mail: prodej@soc.cas.cz

Další informace o publikacích vydaných v Sociologickém ústavu AV ČR, v.v.i.: <http://publikace.soc.cas.cz/>

Michael L. Smith

Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice

Struktura této studie stojí na analýze podmínek úspěšnosti a neúspěšnosti místních referendových kampaní v jedné zemi, na jejímž základě jsou vyslovena obecnější tvrzení o místní referendové politice u jednoho referendového typu: střední Evropy jako celku. Studie je organizována podle jednotlivých fází referendové kampaně (se zaměřením na úspěšnost a neúspěšnost referenda v každé fázi). Autor poskytuje základní informace o rostoucím využití místní přímé demokracie ve střední Evropě, porovnává referendové zákony a dokládá jejich vliv na konkrétní aspekty referendových kampaní v Polsku, Maďarsku, na Slovensku a v České republice. Následně se věnuje České republice a na závěr je shrnuto zjištění o funkčnosti jednotlivých složek kampaně. Rozsah publikace je 101 stran.

Vydání a distribuce:

ISEA – Institut pro sociální a ekonomické analýzy, K Červenému vrchu 6, 160 00 Praha 6, tel. a fax: 220 612 342, e-mail: info@isea-cz.org a Tiskové a ediční oddělení Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., Jilská 1, 110 00 Praha 1, telefon: 222 221 761, 221 183 217-8, e-mail: prodej@soc.cas.cz

Lukáš Linek, Jan Outlý, Gábor Tóka, Agnes Batory (eds.) Volby do Evropského parlamentu 2004

Publikace Volby do Evropského parlamentu 2004 zahrnuje celkem 15 studií. První tři studie se zabývají vztahem mezi voliči a politickými stranami z hlediska reprezentace. Druhá skupina studií zkoumá, co vede voliče k tomu, hlasovat určitým způsobem, a proč se voleb vůbec účastní. Třetí skupina textů analyzuje stranický systém Evropské unie a vliv voleb do Evropského parlamentu na národní stranický systém. Poslední čtyři studie se věnují volbám do Evropského parlamentu v České a Slovenské republice. Rozsah publikace je 314 stran.

Vydal Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Praha 2007, ve spolupráci s Fakultou humanitních studií, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové 2007

Sociologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i., Praha 2007.

Distribuce: Tiskové a ediční oddělení Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., Jilská 1, 110 00 Praha 1, tel.: 222 221 761, fax: 222 220 143, e-mail: prodej@soc.cas.cz

Další informace o publikacích vydaných v Sociologickém ústavu AV ČR, v.v.i.: <http://www.publikace.soc.cas.cz/>

<http://www.socioweb.cz/>

SOCIOweb
Sociologický webzín

>>> **editorial** >>> **teorie pro všechny** >>> **témata** >>> **aktuality** >>> **odkazy**

Vydává: Sociologický ústav AVČR - www.soc.cas.cz

editorial

Vážené čtenářky a vážení čtenáři,

i toto číslo Sociowebu reaguje na evropský rok Rovných příležitostí pro všechny a je i tentokrát zaměřeno na nerovnosti mezi ženami a muži. Téma rovnosti příležitostí, konkrétně mužů a žen coby rodičů – jejich možnosti uplatnění v rodině i na trhu práce, problematika nastavení opatření ke kombinaci práce a rodiny na různých úrovních fungování společnosti jsou jedny z mnoha témat konference „Rodičovská práce nebo rodičovská dovolená?“ Ta se uskutečnila 16. října tohoto roku pod záštitou eurokomisaře Vladimíra Špidly v hlavní budově Akademie věd v Praze a organizovalo ji oddělení Gender a sociologie SOÚ AV ČR (více viz <http://www.soc.cas.cz/articles/cz/12/3916/Vystupy-z-konference-Rodicovska-prace-nebo-rodicovska-dovolena-.html>). Právě příspěvky tohoto oddělení přednesené na konferenci tvoří osu listopadového čísla Sociowebu. Konference si kladla za cíl otevřít odbornou a tolik potřebnou veřejnou diskusi nad plánovanými změnami v české rodinné politice, poukázat na slabiny současného systému rodinné politiky a navrhnout vlastní řešení zrovnoprávnění možnosti participace žen a mužů v důležitých oblastech jejich všedního života – v rodině a práci.

kontakt

Vydává Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Šéfredaktorka:
Marta Kolářová

Redakční rada:
Daniel Čermák
Yana Leontyeva
Hana Maříková
Lukáš Novotný
Petra Rakušanová
Natalie Simonová
Eva Soukupová
Petr Sunega
Iva Štohanzlová

<http://www.soc.cas.cz/>

SOÚ Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

[english](#) [Home](#) >> [Výzkumná oddělení](#)

Lokální a regionální studia

Kdo jsme	Vedoucí oddělení: RNDr. Tomáš Kostecký, CSc.	Další informace Oddělení řešené projekty ukončené projekty
Projekty	Členové oddělení: Mgr. et Mgr. Daniel Čermák JUDr. Michal Illner Mgr. Věra Patočková, M.A. PhDr. Jana Stachová, Ph.D. PhDr. Zdenka Vajdová Mgr. Jana Vobecká Mgr. Josef Bernard Mgr. Pavel Neidl Mgr. Renáta Mikešová	
Aktuality	<p>Oddělení se zabývá lokálními a regionálními souvislostmi vývoje ve společnosti. Jedním z hlavních cílů jeho výzkumných aktivit je zjištění souvislosti mezi teritoriálně specifickými faktory – lokálními a regionálními – a formováním hodnot, postojů a politických orientací. V současné době se oddělení podílí na řešení několika výzkumných projektů.</p>	
Lidé		
Hosté		
Knihovna		
Výroční zprávy		
Odkazy		
Výzkumná oddělení		
Publikace a periodika		
ČVVM		
Datový archiv		

Politické důsledky suburbanizace

Analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace
ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna

Jana Vobecká, Tomáš Kostecký (eds.)

Edice Sociologické studie/Sociological Studies 07:8

Řídí: Marie Čermáková

Překlady: Robin Cassling, Daniel Meier

Redakce: Anna Gabrielová

Návrh edice a obálka: Zdeněk Trinkewitz

Sazba: Petr Teichmann

Tisk a vazba: ERMAT Praha, s.r.o., Praha 4

Vydal: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Jilská 1, 110 00 Praha 1

Náklad 180 výtisků

1. vydání

Praha 2007

Prodej zajišťuje Tiskové a ediční oddělení

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

tel.: 222 221 761, 221 183 217, 218, fax: 222 220 143

e-mail: prodej@soc.cas.cz